

Boqiy fikr
Inson, uning
huquq va
erkinliklari hamda
manfaatlari — eng
oliy qadriyat.

Islom KARIMOV

Ma'rifat

ENLIGHTENMENT XALQ ZIYOLILARI GAZETASI معرفت

1931-yildan chiqa boshlagan • E-mail: info@marifat.uz • 2017-yil 22-fevral, chorshanba № 15 (8976)

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI СУД ТИЗИМИ ТУЗИЛМАСИНИ ТУБДАН ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ВА ФАОЛИЯТИ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Мамлакатни янада ривожлантиришнинг устувор йўналишларидан бири суд тизimini изчил демократлаштириш, суд ҳокимиятининг мустақиллиги тўғрисидаги конституциявий нормаларга қатъий риоя этилишини таъминлаш ҳисобланади.

Ўтган йиллар давомида судни ҳокимиятнинг мустақил ва алоҳида тармоғи сифатида ташкил этиш, уни ўтмишдаги жазолаш органидан инсон ҳуқуқ ва эркинликларини муҳофаза қилувчи ҳамда ишончли ҳимоя қилувчи давлатнинг чинакам мустақил институтига айлантириш бўйича салмоқли ишлар амалга оширилди.

Шу билан бирга, судьялик лавозимларига номзодларни танлаш ва тайинлаш тартибини янада такомиллаштириш зарур. Судьяларни танлаш ва лавозимларга тавсия этиш бўйича олий малака комиссияси аниқ ҳуқуқий мақомга эга эмас, ўз фаолиятини жамоатчилик асосида амалга оширади ва чекланган ваколатларга эга.

Бундан ташқари, суд ҳокимиятининг икки олий органи — Ўзбекистон Республикаси Олий суди ва Олий ҳужалик судининг мавжудлиги суд тизimini бошқариш вази-

фаларининг такрорланишига, ягона суд амалиёти таъминланмаслигига олиб келмоқда.

Ҳарбий суд судьяларининг Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари таркибига киритилганлиги, адлия органлари томонидан умумий юрисдикция судлари фаолиятини моддий-техника жиҳатидан ва молиявий таъминлаш тартиби суд ҳокимиятининг мустақиллиги таъминлигига мувофиқ келмапти.

Судлар тизимининг амалдаги тузилмаси ва штат бириги ҳизмат вазифаларини оқилона тақсимлаш имконини бермапти, бу эса уларни замон талабларини инобатга олган ҳолда такомиллаштириш ва мақбуллаштиришни талаб этади.

Фуқаролар ва тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқлари, эркинликлари, қонуний манфаатларининг ишончли суд ҳимоясини таъминлаш, маъмурий суд иш юритувини амалга ошириш бўйича конституциявий нормани, шунингдек аҳолининг ҳуқуқий маданиятини ошириш зарурати маъмурий судлар тизimini ташкил этишни тақозо этмоқда.

Суд ҳокимиятининг чинакам мустақиллигини таъминлаш, судлар фаолияти самарадорлиги ва нуфу-

зини ошириш, судлар тузилмасини ҳамда судьялик лавозимларига номзодларни танлаш ва тайинлаш тизimini янада такомиллаштириш мақсадида:

1. Судьялар ҳамжамиятининг органи ҳисобланадиган ва Ўзбекистон Республикасида суд ҳокимияти мустақиллигининг конституциявий принципига риоя этилишини таъминлашга кўмаклашадиган Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши (кейинги ўринларда — Кенгаш) ташкил этилсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузурдаги Судьяларни танлаш ва лавозимларга тавсия этиш бўйича олий малака комиссияси тугатилиб, унинг 21 нафар бўшаётган ижро аппарати штат бириги Кенгашга ўтказилсин.

3. Куйидагилар Кенгашнинг асосий вазифалари этиб белгилансин: судьялик лавозимларига номзодларни танлов асосида танлаш, малака ва масъулиятли мутахассислар орасидан судьяларни тайинлаш, шунингдек раҳбар судьялик лавозимларига қўрсатиш учун тавсия бериш йўли билан судьялар корпусини шакллантириш; судьялар дахлсизлиги бузилишининг ва уларнинг одил судловни

амалга ошириш борасидаги фаолиятига аралашининг олдини олиш бўйича чора-тадбирлар қўриш;

судьяларни касбий тайёрлаш, малакасини оширишни ташкил этиш, уларнинг фаолияти самарадорлигини баҳолаш, шунингдек судьяларни рағбатлантириш бўйича ташаббус қўрсатиш;

оммавий ахборот воситалари билан ўзаро ҳамкорлик олиб бориш, аҳоли билан мулоқотни йўлга қўйиш, судьялар томонидан одоб-ахлоқ қоидаларига риоя этилиши масалалари бўйича жисмоний ва юридик шахсларнинг муурожаатларини қўриб чиқиш;

суд-ҳуқуқ соҳасидаги қонун ҳужжатларини янада такомиллаштириш, суд ҳокимиятининг чинакам мустақиллигини ва ягона суд амалиётини таъминлаш, одил судловга эришиш даражасини ва уни амалга ошириш сифатини яхшилаш бўйича тақлифлар тайёрлаш;

судьяларни интизомий жавобгарликка тортиш, шунингдек уларни жиноий ва маъмурий жавобгарликка тортишга ҳулоса бериш тўғрисидаги масалаларни қўриб чиқиш.

(Давоми 2-бетда.)

Oila — mahalla — ta'lim muassasasi
hamkorligi

СОҒЛОМ МАЪНАВИЙ МУҲИТ

кенг жамоатчилик иштирокида
шаклланади

Учволон ҳар куни мактабга бирга бориб қайтар, кунора бир кўнглисизликни бошлар эди. Тўполончилардан безор бўлган синф раҳбари ота-оналар йиғилишида оила ағзаларига бир неча бор шикоят қилди, фойдаси бўлмади. Мактабдан ташқари бўш вақтини турли интернет клуб ёки кўнглиочар жойларда бефойда ўйинларга сарфловчи зўравонларни на ота-онаси, на маҳалла фаоллари назоратга олди. Йўлдан адашган ўсмирлар охир-оқибат ҳуқуқбузарликка қўл урди. Ҳуддан ўт чиқиб, учаласи бир беғуноҳга оғир тан жароҳати етказди...

Боланинг бўш вақти тўғри ташкил этилмас, онгда маънавий бўлиш пайдо бўлиб, юқоридаги каби ҳуқуқбузарликларга мойиллиги ортади. Буни нафақат ўзимиз, балки бутун дунё таърибасида кўриб, қузатиб турибмиз. Шу боис бутун ёш авлодни "оммавий маданият" ҳуружларидан асраш, уларни диний экстремизм ва терроризм иллатларидан ҳимоя қилиш долзарб масала ҳисобланади. Соғлом фикрли ёшларни тарбиялашда нафақат ота-она, балки таълим муассасалари, кенг жамоатчиликнинг ҳамжиҳатлиги талаб қилинади. Халқ таълими вазирлиги ҳузурда ўрта махсус, касб-ҳунар таълими муассасалари ҳамда фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ҳамкорлигида фаолият юритиб келаётган "Оила — маҳалла — таълим муассасаси" ҳамкорлиги жамоат кенгаши фаолияти бу борада айна мудоао бўлмоқда.

(Давоми 7-бетда.)

Президентимиз раҳномалигида ҳарбий хизматчиларни қўллаб-қувватлаш ва уларни муносиб рағбатлантириш тизими яратилгани оёйишта турмушимизни таъминлашда юксак самаралар бермоқда.

Муддатли ҳарбий хизмат даврида намунали хулқи, жанговар тайёргарлиги ва юксак интеллектуал салоҳияти билан сафдошларига ибрат бўлган йигитлар олий ўқув юртларига ўқишга киришда имтиёз берувчи тавсияномаларга эга бўлмоқда.

Тошкент шаҳридаги ҳарбий қисмда ўтказилган тантанали тадбирда ана шундай имтиёзни қўлга киритган бир гуруҳ йигитларга тавсияномалар топширилди.

Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги ҳузурдаги Жамоатчилик кенгаши аъзоси, Ўзбекистон халқ артисти А.Рафиқов, Мудофаа вазирлиги фахрийлар ишлари бўйича марказий кенгаши раиси Ҳ.Қосимов, ҳарбий қисм командири О.Ахроров ва бошқалар ҳарбий хизмат давомида эгалланган билим, орттирилган таъриба ҳаётда дадил қадамлар билан одимлашда муҳим аҳамият касб этишини таъкидлади.

Биринчи Президентимизнинг 2012 йил 31 майдаги "Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари сафида мудатли ҳарбий хизматни ўтаб бўлган фуқароларга имтиёзлар тизimini такомиллаштиришга оид қўшимча

Имтиёз ва имконият

чора-тадбирлар тўғрисида"ги қарорига мувофиқ тавсияномага эга бўлган фуқаролар барча йўналиш ва мутахассисликлар бўйича мамлакатимиздаги олий ўқув юртларига ўқишга киришда тўплаш мумкин бўлган энг юқори баллнинг 27 фоизи миқдорда қўшимча балл шаклидаги имтиёзга эга бўлади. Номзодлар бундай тавсияномани олиш учун жанговар ва маънавий-маърифий тайёргарлик, ҳарбий интизом ва тест синовлари натижалари бўйича энг кўп балл тўплаши зарур.

— Олий ўқув юртларига ўқишга киришда имтиёз берувчи тавсия-

янома ҳарбий хизмат давомида қўлга киритган ютуқларининг бир қисми, холос, — дейди оддий аскар Музаффар Жўрахонов. — Армияда Ватан, эл-юрт, ота-она, тинчлик, ор-номус, жасорат каби улғувор тушунчаларнинг маъносини теран тушундик, уларни янада кадрлайдиган, асрайдиган бўлди. Аскарликдан кейин ҳам ҳаётимни ҳарбийлик билан боғламоқчиман. Шу йўналишдаги олий ўқув юртига ҳужжат топшираман.

Тадбирда куй-қўшқлар янгради, шеърлар ўқилди.

Д.КАРИМОВ,
ЎЗА МУХБИРИ

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI СУД ТИЗИМИ ТУЗИЛМАСИНИ ТУБДАН ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ВА ФАОЛИЯТИ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

(Давоми. Боши 1-бетда.)

4. Белгилансинки:

Ўзбекистон Республикаси Конституциявий суди ва Олий суднинг раислари, раис ўринбосарлари, судьялари Ўзбекистон Республикаси Президентининг тақдимномасига биноан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати томонидан сайланади;

Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий суди, Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар судлари раислари ва раис ўринбосарлари Кенгашнинг тақдимномасига биноан Ўзбекистон Республикаси Президентини томонидан лавозимга тайинланади ва лавозимдан озод этилади;

ҳарбий судлар, Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар судлари, туман (шаҳар), туманлараро судлари судьялари Ўзбекистон Республикаси Президенти билан келишилган ҳолда Кенгаш томонидан лавозимга тайинланади ва лавозимдан озод этилади.

5. Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Олий суд ҳузуридаги Суд қонунчилигини демократлаштириш ва либераллаштириш ҳамда суд тизими мустақиллигини таъминлаш бўйича тадқиқот марказини бошқарув ходимлари чекланган сони 21 нафар бўлган Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Одил судлов муаммоларини ўрганиш бўйича тадқиқот маркази сифатида ўзгартириш ҳақидаги таклифи маъқуллансин.

6. Кенгаш таркибини шакллантиришнинг куйидаги тартиби белгилансин, унга кўра:

Кенгаш раиси Ўзбекистон Республикаси Президентининг тақдимномасига биноан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати томонидан тайинланади;

ўн бир нафар аъзо Кенгаш раисининг тақдимномасига биноан Ўзбекистон Республикаси Президентини томонидан Кенгаш аъзоси лавозимидаги даврида судьялик мақоми сақланган ҳолда судьялар орасидан тасдиқланади;

тўққиз нафар аъзо Ўзбекистон Республикаси Президентини томонидан ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар, фуқаролик жамияти институтлари вакиллари ва ҳуқуқ соҳасидаги юқори малакали мутахассислар орасидан тасдиқланади.

7. Доимий асосда ишловчи Кенгаш аъзоларига судьялар учун белгиланган кафолатлар, меҳнатга ҳақ тўлаш шартлари ва имтиёзлар татбиқ этилсин.

8. Ўзбекистон Республикаси Олий суди, Олий ҳўжалик суди ва Мудофаа вазирлигининг 2017 йил 1 июндан:

Ўзбекистон Республикаси Олий суди ва Олий ҳўжалик судини бирлаштириш, фуқаролик, жиноий, маъмурий ва иқтисодий суд иш юритуви соҳасидаги суд ҳокимиятининг ягона олий органи – Ўзбекистон Республикаси Олий судини ташкил этиш;

оммавий-ҳуқуқий муносабатлардан келиб чиқадиган маъмурий низоларни, шунингдек маъмурий ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги ишларни кўриб чиқишга ваколатли бўлган Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар маъмурий судларини, туман (шаҳар) маъмурий судларини ташкил этиш;

Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий суди, округ ва ҳудудий ҳарбий судларнинг 159 та штат бирлигини қисқартириш ва Ўзбекистон Республи-

каси Ҳарбий судининг кўриқлаш вазодини тугатиш;

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Ҳарбий ҳайъати, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий суди, округ ва ҳудудий ҳарбий судлар штат бирликларини судьялар ва ҳарбий судлар ходимларидаги ҳарбий хизматчилар ҳуқуқий мақоми, шу жумладан ҳарбий хизматчилар учун белгиланган ҳуқуқ, имтиёз ва афзалликлар сақланмаган ҳолда Ўзбекистон Республикаси Қуроли Кучлари таркибидан Ўзбекистон Республикаси Олий суди тизимига ўтказиш;

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Ҳарбий ҳайъатини тугатиб, Ўзбекистон Республикаси Олий судининг маъмурий ишлар бўйича судлов ҳайъатини ташкил этиш;

Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳўжалик судларини Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар иқтисодий судлари этиб ўзгартириш;

ишларни биринчи инстанцияда кўриб чиқишга ваколатли бўлган 71 та туманлараро, туман (шаҳар) иқтисодий судларини ташкил этиш; амалдаги суд мажлиси котиби лавозимини тугатиб, белгиланган умумий штат бирлиги доирасида судларнинг тузилмаларига судья катта ёрдамчиси, ёрдамчиси лавозимларини киритиш, уларга тегишли равишда Ягона тариф сеткаси бўйича меҳнатга ҳақ тўлашнинг 10–12 ва 8 разрядларини белгилаш тўғрисидаги таклифлари маъқуллансин.

Белгилаб кўйилсинки, ҳўжалик судларининг амалдаги судьялари ваколат мuddати тугагунига қадар Олий суд ва тегишли Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар иқтисодий судларининг судьялари сифатида ўз фаолиятини амалга оширишни давом эттирадilar.

9. Янгидан ташкил этилаётган судларни тўлдирishi учун Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети ҳисобидан молиялаштирилладиган бошқарув ходимларининг қўшимча 560 та штат бирлиги, шу жумладан 318 та судьялик штат бирлиги ажратилсин.

Бошқарув ходимлари сонининг чекланган штати куйидаги миқдорларда белгилансин:

Ўзбекистон Республикаси Олий суди учун 168 та бирлик, шундан судьялар – 67 та бирлик; фуқаролик ишлари бўйича Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар судлари учун 313 та бирлик, шундан судьялар – 108 та бирлик, фуқаролик ишлари бўйича туманлараро, туман (шаҳар) судлари учун 654 та бирлик, шундан судьялар – 252 та бирлик;

Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар маъмурий судлари учун 128 та бирлик, шундан судьялар – 58 та бирлик, туман (шаҳар) маъмурий судлари учун 408 та бирлик, шундан судьялар – 204 та бирлик;

жиноят ишлари бўйича Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар судлари учун 326 та бирлик, шундан судьялар – 115 та бирлик, жиноят ишлари бўйича туман (шаҳар) судлари учун 898 та бирлик, шундан судьялар – 321 та бирлик;

Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий суди, ҳудудий ҳарбий судлар учун 28 та бирлик, шундан судьялар – 10 та бирлик;

Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар иқти-

содий судлари учун 117 та бирлик, шундан судьялар – 59 та бирлик, туманлараро, туман (шаҳар) иқтисодий судлари учун 433 та бирлик, шундан судьялар – 181 та бирлик.

10. Ўзбекистон Республикаси Олий суди ҳузурида Судлар фаолиятини таъминлаш департаменти (кейинги ўринларда – Олий суд ҳузуридаги Департамент):

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги ҳузуридаги Суд қарорларини ижро этиш, судлар фаолиятини моддий-техника жиҳатидан ва молиявий таъминлаш департаменти судлар фаолиятини моддий-техника жиҳатидан ва молиявий таъминлаш бўлиmlарининг 51 та бошқарув ходими штат бирлигини ўтказиш;

Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий судлари судьялари ҳарбий хизматчи мақомини йўқотганлиги муносабати билан давлат бюджети маблағлари тежалishi ҳисобига 17 та бошқарув ходими штат бирлигини киритиш йўли билан ташкил этилсин.

Олий суд ҳузуридаги Департаментнинг чекланган сони 68 та бирлик, шу жумладан марказий аппаратда – 12 та бирлик, ҳудудий бўлиmlарда – 56 та бирлик миқдориди белгилансин.

11. Олий суд ҳузуридаги Департаментнинг асосий вазифалари этиб куйидагилар белгилансин:

судлар фаолиятини моддий-техника жиҳатидан ва молиявий таъминлаш бўйича ишни ташкил этиш, шунингдек уни такомиллаштириш юзасидан таклифлар тайёрлаш;

суд биноларини қуриш ва таъмирлаш учун ажратилган маблағларнинг самарали сарфланишини таъминлаш, судлар фаолияти учун зарур шарт-шароитлар яратиш бўйича чора-тадбирларни кўриш;

судьялар ва суд аппарати ходимларининг меҳнат шароитларини, моддий ва ижтимоий таъминотини яхшилаш бўйича таклифлар ишлаб чиқиш.

12. Куйидагилар:

Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгашининг тузилмаси, штат жаdвали, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши аъзолари ва ижро аппарати ходимларининг Ягона тариф сеткаси бўйича меҳнатига ҳақ тўлаш разрядлари 1–3-иловаларга мувофиқ;

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг тузилмаси 4-иловага мувофиқ;

Ўзбекистон Республикаси Олий суди ҳузуридаги Судлар фаолиятини таъминлаш департаменти марказий аппаратининг тузилмаси, унинг ҳудудий бўлиmlарининг намунавий тузилмаси 5–6-иловаларга мувофиқ;

Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий судлари тизимининг ташкилий-штат тузилмаси, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий судининг тузилмаси 7–8-иловаларга мувофиқ;

Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар маъмурий судлари, шунингдек туман (шаҳар) маъмурий судларининг намунавий тузилмалари 9–10-иловаларга мувофиқ;

фуқаролик ишлари бўйича Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар судлари, шунингдек фуқаролик ишлари бўйича туманлараро, туман (шаҳар) судларининг намунавий тузилмалари 11–12-иловаларга мувофиқ;

жиноят ишлари бўйича Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар судлари, шунингдек жиноят ишлари бўйича туман (ша-

ҳар) судларининг намунавий тузилмалари 13–14-иловаларга мувофиқ;

Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар иқтисодий судлари, туманлараро, туман (шаҳар) иқтисодий судларининг намунавий тузилмалари, туманлараро, туман (шаҳар) иқтисодий судларининг юрисдикция ҳудудлари 15–17-иловаларга мувофиқ тасдиқлансин.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди раисига зарур ҳолларда бошқарув ходимларининг белгиланган умумий сони доирасида тегишли судларнинг тузилмаларига Кенгаш билан келишилган ҳолда ўзгартириш киритиш ҳуқуқи берилсин.

13. Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги уч ой мuddатда:

ҳарбий судлар тузилмалари қайта кўриб чиқилиши муносабати билан қонун ҳужжатларига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий судларининг барча шахсий таркибини ҳақиқий ҳарбий хизматдан бўшатиш масаласи бўйича қарор қабул қилсин;

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Ҳарбий ҳайъати, Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий суди, округ ва ҳудудий ҳарбий судлар томонидан фойдаланилаётган бинолар, хизмат турар жойлари, транспорт воситалари, мебеллар, компьютер техникалари ва бошқа мулкларни Ўзбекистон Республикаси Олий судига белгиланган тартибда ўтказилишини таъминласин.

14. Ўзбекистон Республикаси Олий суди:

Адлия вазирлиги билан биргаликда бир ой мuddатда "Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши тўғрисида"ги Қонун, Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Одил судлов муаммоларини ўрганиш бўйича тадқиқот маркази ҳақидаги низоми, унинг тузилмаси, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Олий суди ҳузуридаги Судлар фаолиятини таъминлаш департаменти тўғрисидаги низоми тасдиқлаш ҳақидаги қарорлари лойиҳалари ишлаб чиқилиши ва киритилишини;

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги билан биргаликда уч ой мuddатда илгор хорижий тажрибани чуқур ўрганиш асосида суд ва бошқа юридик кадрларни касбий тайёрлаш, қайта тайёрлаш, малакасини оширишининг ягона тизимини яратиш бўйича таклиф киритилишини;

Кенгаш билан биргаликда Ўзбекистон Республикаси Олий судини, янгидан ташкил этилаётган судларни юқори малакали кадрлар билан, биринчи навбатда, мазкур Фармонга мувофиқ лавозими қисқартирилаётган судьялар ва суд ходимлари ҳисобидан тўлдирилишини;

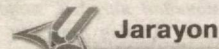
янгида ташкил этилаётган судлар, шунингдек Олий суд ҳузуридаги Департамент ва унинг ҳудудий бўлиmlари жойлаштирилишини, мебел, компьютер техникаси ва алоқа воситалари билан жиҳозланишини;

Бош прокуратура ва Адлия вазирлиги билан биргаликда икки ой мuddатда қонун ҳужжатларига мазкур Фармондан келиб чиқадиган ўзгариш ва қўшимчалар, шу жумладан маъмурий судлар ташкил этилиши муносабати билан фуқаролик ва жиноят ишлари бўйича судлар, янгидан ташкил этилаётган иқтисодий судлар ваколатларини қайта кўриб чиқиш, шунингдек судларнинг апелляция ва кассация инстанциялари қуйи турув-

(Давоми 3-бетда.)

Таълим тизимидаги стратегик мақсадлар

соҳага қатор янгиликларни жорий этишга қаратилган

Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг 2017 йил 7 февралдаги "Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида"ги фармонида 2017–2021 йилларда мамлакатимиз тараққиётини янада жадаллаштиришга доир устувор вазифалар белгилаб берилди. Ҳаракатлар стратегиясидаги бешта устувор йўналишдан тўртинчиси ижтимоий соҳани ривожлантиришга қаратилган. Аҳоли фаровонлигини таъминлаш, бандлик, саломатликни муҳофаза қилиш, уй-жой масалалари каторидан таълим-тарбия тизимини тараққий эттириш масаласи ҳам ўрин олган.

Фармонга биноан таълим ва илм-фан соҳасини янада ривожлантириш борасида комплекс чора-тадбирлар ишлаб чиқилди. Бунда халқ таълими тизимида кенг ислохотларни амалга ошириш орқали таълим-тарбия сифатини ошириш, янги мактаб бинолари барпо этиш, реконструкция қилиш, капитал таъмирлаш, уларни замонавий ўқув-лаборатория ускуналари, ахборот-коммуникация технологиялари ва ўқув-методик қўлланмалар билан тўлиқ таъминлаш каби қатор масалалар амалга оширилиши кўзда тутилган. Умумий ўрта таълим сифатини тубдан оширишда қатор фанлар, жумладан, чет тиллар, математика, физика, информатика, кимё, биология фанларини чуқурлаштирилган тарзда ўқитишга алоҳида эътибор қаратилади.

Бундан ташқари, мактабгача таълим муассасалари тармоғини кенгайтириш, шарт-шароитларини тубдан яхшилаш, педагог ва мутахассисларнинг малакасини юксалтириш, мактабгача таълимга болалар қамровини ошириш, ёшларга оид давлат сиёсатини такомиллаштириш каби долзарб вазифалар турибди. Халқ таълими вазирлиги жисмонан соғлом, руҳий ва интеллектуал ривожланган, теран фикр ва қатъий ҳаётий нуқтаи назарга эга, Ватанга содиқ ёшларни тарбиялаш, жамиятда уларнинг ижтимоий фаоллигини ошириш мақсадида кўйидаги чора-тадбирларни бажаришни режалаштирмоқда.

Биринчидан, мавжуд метёрий-ҳуқуқий ҳужжатларни замон талаблари асосида такомиллаштириш лозим. Яъни, таълим тизимига қўйилаётган замонавий талаблардан келиб чиқиб, умумий ўрта таълимни ташкил этиш тўғрисидаги норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар қайта кўриб чиқилади ҳамда "Умумий ўрта таълим тўғрисидаги низоми"нинг янги тахририда қабул қилиниши режалаштирилган.

Шу билан биргаликда Қорақалпоғистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, вилоятлар халқ таълими бошқармалари ва Тошкент шаҳар халқ таълими бош бошқармасининг ташкилий тузилмалари ҳамда таълим муассасаларига методик хизмат кўрсатиш тизими янада такомиллаштирилади.

Умумий ўрта таълим муассасалари фаолиятига оид амалдаги метёрий ҳужжатлар таълим-тарбия сифати ва самарадорлигини янада ошириш нуқтаи назаридан қайта кўриб чиқилиб, мазмунан бойитилади.

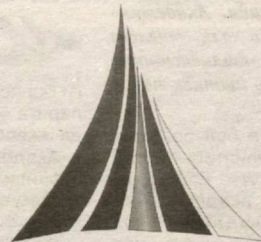
Иккинчидан, ўқувчи-ёшларни ватанпарварлик, юрт тақдирига дахлдорлик, қонунарга ҳурмат руҳида ўстириш, зарарли таъсирлар ва оқимларга қарши маънавий иммунитетини мустаҳкамлаш, қатъий ҳаётий позицияга эга қилиб тарбиялаш борасида қатор устувор вазифалар амалга оширилади.

Шу мақсадда ўқитувчилар, ҳаётий тажрибага эга кексалар, маҳалла фаоллари кўмағида ўқувчилар ва ота-оналар ўртасида китобхонликни, мутолаанинг инсон камолотидаги бекиёс ўрнини тарғиб этишга алоҳида аҳамият берилади. Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси билан ҳамкорликда таълим муассасаларида таниқли ёзувчи, шоирлар билан онлайн мулоқотлар, учрашувлар ташкил этилади. Ўзбекистон матбуот ва ахборот агентлиги билан ҳамкорликда бадиий адабиётларнинг электрон нусхалари кенг миқёсда порталларга жойлаштириб борилади. Умумтаълим мактабларидаги кутубхоналар ва ахборот-ресурс марказларининг китоб фондига янги бадиий ва энциклопедик адабиётлар билан бойитилади.

Болаларни жисмоний тарбия ва спорт билан шуғулланишга кенг жалб этиш, турли нуфузли мусобақа ва беллашувлар, хусусан, "Умид ниҳоллари" да қатнашувчи спортчи ўқувчиларнинг сафини кенгайтириш, уларнинг халқро таълимларда самарали иштирокини таъминлаш чоралари кўрилади.

Учинчидан, умумтаълим муассасаларида фанларни ўқитишнинг замонавий методологиясини яратиш ва амалиётга жорий этиш асосида таълим-тарбия сифати тубдан такомиллаштирилади. Бу йўналиш ниҳоятда кенг қамровли бўлиб, узвийлик, узлуксизлик ҳамда компетенциявий ёндашув асосида умумий ўрта таълимнинг янги давлат таълим стандартлари (ДТС) амалиётга жорий этилади.

Айтиш жоизки, айни пайтда узлуксиз таълим тизимида чет тилларни компетенциявий ёндашув асосида ўргатиш тажрибасидан келиб чиқиб, умумтаълим фанларининг ўқитилишини такомиллаштириш, дарслик ва ўқув-методик мажмуаларнинг янги авлодини ишлаб чиқиш мақсадида умумий ўрта ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълими умумтаълим фанларининг такомиллаштирилган давлат таълим стан-

HARAKATLAR STRATEGIYASI
2017-2021

дартлари тайёрланди. Мазкур муассасаларда узвий ўқитиладиган 18 та фан бўйича дарслик ва ўқув-методик мажмуаларнинг янги авлодини босқичма-босқич ишлаб чиқиш кўзда тутилмоқда.

Тавсия этилаётган янги мазмундаги ДТСга асосан таълим умумтаълим фанларини ўрганишнинг бошланғич даражаси — А1 дан то умумтаълим фанларини ўрганишнинг ихтисослаштирилган даражаси — В1+ гача бўлган босқичларда амалга оширилади.

Таълим-тарбия жараёнида ўқувчиларда коммуникатив, ахборот билан ишлаш, ўз-ўзини ривожлантириш, ижтимоий фаол фуқаролик, миллий ва умуммаданий ҳамда математик саводхонлик, фан ва техника янгиликларидан фойдаланиш компетенциялари шакллантириб борилади.

Ўқитиш жараёнига халқро таълим талабларига мос бола шaxsини ривожлантиришга йўналтирилган таълим методологияси жорий этилиб, фанлар йўналишида ўқитиш муаммоларига бағишланган форумлар мунтазам ташкил этиб борилади.

Оқори синфлар учун чет тили дарслик-мажмуалари такомиллаштирилади, педагогларнинг дарс жараёнида электрон қўлланма ва дарсликлар, виртуал лаборатория ишлари, таълимга оид ўйинлар ҳамда бошқа қўшимча электрон таълим ресурсларидан самарали фойдаланиши йўлга қўйилади.

Ушбу ишларни амалга ошириш учун умумтаълим мактаблари ўқитувчилари, хусусан, аниқ ва табиий фанлар ўқитувчиларининг узлуксиз равишда касбий маҳоратини ошириб бориш тизими йўлга қўйилади.

Тўртинчидан, етук, маҳоратли ўқитувчиларни тайёрлаш, уларнинг малакасини ошириш ва қайта тайёрлаш тизимини ислоҳ қилиш, кадрлар салоҳиятини юксалтириш чоралари кўрилади.

Бунинг учун халқ таълими тизимидаги раҳбар ва педагог кадрлар малакасини ошириш мазмуни ва сифатида қўйиладиган давлат талаблари такомиллаштирилади. Ўқув режа ва дастурлар мазмуни қайта кўриб чиқилиб, замон талабига мослаштирилади. Педагог кадрлар малакасини ошириш тизимидаги профессор-ўқитувчилар сифат таркиби ёш, илмий салоҳиятга эга кадрлар билан тўлдирилади. Педагогика институтларида таълим йўналишлари бўйича ихтисослик фанларини ўқитиш методикасининг янги ўқув дастурлари яратилади.

Бешинчидан, мактабгача таълим тизимини тубдан такомиллаштириш муҳим стратегик вазифалардандир.

Президентимизнинг 2016 йил 29 декабрдаги "2017–2021 йилларда мактабгача таълим тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қароридан таълим-тарбия вазифалар бу борадаги ишларнинг асосини ташкил қилади. Жумладан, қишлоқ аҳоли пунктларида 50 та янги мактабгача таълим муассасасини қуриш, мавжуд муассасаларнинг 1167 тасини реконструкция қилиш ва 983 тасини мукамал таъмирлаш ҳамда уларни замонавий талаблар асосида инвентарь, ўқув-методик қўлланма ва зарур анжомлар билан таъминлаш орқали жами 2200 та мактабгача таълим муассасасининг моддий-техника базаси мустаҳкамланади.

Таълим-тарбия жараёнига халқро тажрибалар асосида янги дастурлар жорий этилиб, болаларни мактаб таълимига тайёрлаш даражаси сифат жиҳатдан янги босқичга кўтарилди. МТМларни малакали педагог кадрлар билан таъминлаш, уларнинг сифат таркибини яхшилаш, қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш тизими янада такомиллаштирилади. Мактабгача таълим тизимини янада такомиллаштириш бўйича 2017–2021 йилларга мўлжалланган дастур доирасида болаларни мактабга тайёрлашнинг муқобил шакли бўлган 6100 та қисқа муддатли гуруҳ очилади. 3–6 ёшдаги мактабгача таълим муассасаларига қамраб олинмаган фарзандлари бор 400 минг оила методик қўлланмалар билан таъминланади.

Олтинчидан, халқ таълими бошқаруви идоралари ва таълим муассасаларида ҳужжатлар билан ишлашни ташкил этиш ва ижро интизомини мустаҳкамлаш муҳим вазифа сифатида белгиланади.

Халқ таълими бошқаруви идоралари раҳбарларининг виртуал қабулхоналари ишга туширилади, жойларда аҳоли билан очик мулоқотлар ташкил этилади. Жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатлари билан ишлаш ҳамда тизимда интерактив хизматлар кўрсатиш сифати янада яхшиланади.

Умуман олганда, Президентимизнинг мазкур фармонида белгилаб берилган устувор вазифалар халқ таълими тизимини жадал ривожлантиришда муҳим ўрин тутди. Фарзандларимизнинг ҳар томонлама етук, соғлом ва баркамол авлод бўлиб вояга етиши эса юртимиздаги миңлаб ота-оналарни қувонтириши баробарида давлатимизнинг келажақдаги юксак тараққиёти учун мустаҳкам пойдевор бўлиши шубҳасиз.

Маъруф ВАҲОБОВ,
Халқ таълими вазирлигининг таълим муассасаларида ўқув-тарбия жараёнини ривожлантириш бош бошқармаси бошиғи, педагогика фанлари доктори

Юксак марраларни кўзлаган толиби илмларга руҳлан-тирувчи хитоб керак. Бу, албатта, илмнинг кўз илғамас чўққиларини забт этган, игна билан қудуқ қазиб, илм-маърифат булоқларини очган олимлар, академиклар томонидан янграса, янада жонли, ҳаётий ва ишончли чиқади. Қалбга таъсири узоқ давом этади. Академиклар тимсолида илм-фан фидойиларининг халқ, миллат ва давлат томонидан иззат-эҳтиром этилаётганини кўрган ёшлар юрагида илм олишга ўчмас иштиёқ пайдо бўлади.

Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг 2016 йил 30 декабрь куни мамлакатимизнинг таниқли илм-фан намояндалари билан учрашуви барча зиёлиларни бирдек мамнун этиш билан бирга, илм-фанга қизиқиши баланд ёш авлоднинг эртанги кунга ишончини, илмий тадқиқотлар олиб боришга интилишини янада оширди. Мазкур учрашувда илмий салоҳияти ва бой ҳаётий тажрибасидан самарали фойдаланиш мақсадида Фанлар академияси ва қишлоқ хўжалиги илмий ишлаб чиқариш маркази академиклари ҳамда муҳбир аъзолари таълим муассасалари, турли ташкилот ва корхоналар ҳамда молиявий муассасаларга бириктирилди.

Жумладан, педиатр-инфекционист олим, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган врач, тиббиёт фанлари доктори, профессор, Фанлар академияси академиги Турғунпўлат Даминов давлатимиз раҳбари билан мулоқотдан маънавий озуқа, кўтаринки руҳ олиб, юртимизда тиббиёт соҳасини янги босқичга олиб чиқувчи авлодни тарбиялашда камарбаста бўлиш-

га астойдил бел боғлади. Тошкент педиатрия тиббиёт институти қошидаги Юнусобод академик лицейида академик учун алоҳида хона ажратилди. Ҳафтанинг ҳар жума куни ўқувчилар устоз хузурига ўзларини қизиқтирган масалалар юзасидан кириши ва маслаҳатлар олиши мумкин. Шу билан бирга, йил давомида таълим муассасаси педагогик жамоаси ва олим ҳамкорлигида амалга оширилаётган чора-тадбирлар режаси ишлаб чиқилди.

— Улуғларимизнинг ҳаёт йўли, тажрибалари ёшлар учун ўзига хос мактаб, — дейди академик лицейи директорининг маънавий-маърифий ишлар бўйича ўринбосари Барно Ахмедова. — Турғунпўлат Даминов иштирокида бўлиб ўтаётган учрашувларда бу яққол кўзга ташланмоқда. Давра суҳбатлари самимий, жонли мулоқот тарзида ўтаётди. Ўқувчилар суҳбат жараёнида мақсадни белгилаш, унга етишиш, илм йўлидаги машаққатларни енгиб ўтиш, маҳоратли, маънавиятли, халқ эътиборини қозongan мутахассис бўлиш учун нималар қилиш зарурли-

2017-yil — Xalq bilan muloqot va inson manfaatlarini yili

ги борасида берган савол-ларига ҳаётий мисолларда жавоб олмоқда.

Академикнинг хизмати туфайли Тошкент тиббиёт академияси, Тошкент педиатрия тиббиёт институти ҳамда мазкур институт қошидаги Юнусобод академик лицейи ўртасидаги ҳамкорлик янада мустаҳкамланмоқда. Институт профессор-ўқитувчилари, магистрантлари ва докторлари салоҳиятидан унумли фойдаланган ҳолда академик лицейида таълим сифатини ошириш, муассасани малакали ўқитувчилар билан таъминлаш, ўқув-услубий ишларни мақсадли йўналтириш, лицей ўқитувчилари томонидан яратилаётган ўқув адабиётлари, илмий-методик мақола ва тўпламлар мазмун-моҳиятини бойитиш борасида сезиларли ишлар бошланди. Ҳамкорликнинг илк кунлариданоқ лицей ўқувчилари учун Тошкент педиатрия тиббиёт институти факультетлари, замонавий қулайликларга эга ахборот-ресурс маркази, спорт заллари, илмий ва ўқув лабораторияларига саёхатлар йўлга қўйилди.

Ўзбекистон Миллий университети профессори, Фанлар академияси академиги Жавват Ҳожиёв са-

лоҳияти ва илмий мактабидан кенг фойдаланиш Ислон Каримов номидаги Тошкент давлат техника университети қошидаги 5-академик лицей педагогик жамоаси учун таълим мазмундорлигини оширишда янги имкониятларни очаяпти. Ҳамкорлик дебочаси сифатида ўқув муассасаси раҳбарияти "Математика фани олдидан турган муаммо ва ечимлар" мавзусида давра суҳбати ташкил этиб, олимнинг лицей фаолиятини янада такомиллаштириш, таълим сифатини ошириш, педагог кадрларни илмий изланишларга йўналтириш ҳамда ўқувчиларнинг илм-фанга қизиқишини кучайтириш борасидаги фикр-мулоҳазалари билан танишди. Академик янги дарслик, ўқув-услубий қўлланмаларни ҳамкорликда яратиш ва нашр эттириш, электрон дарсликларни кўпайтириш, илмий тадқиқот билан шуғулланаётган педагогларга илмий мақола ва тезислар тайёрлашда кўмаклашиш, "Ёш математиклар" тўғрисидаги фаолиятини такомиллаштириш бўйича амалий тақлифлар билдирди.

Фанлар академиясининг 65 нафар академиги асосан пойтахт ҳудудидаги ўрта махсус, касб-хунар

таълими муассасаларига бириктирилган бўлса-да, Тошкент вилояти ўрта махсус, касб-хунар таълими бошқармаси ҳам мавжуд имкониятлардан унумли фойдаланмоқда. Жойларда туман ҳокимликлари билан ҳамкорликда касб-хунар таълими муассасалари ўқитувчилари ва ўқувчилари учун академиклар билан учрашувлар ташкил этилмоқда. Жумладан, Янгийўл тиббиёт коллежида "Инновацион таълим муаммолари: ютуқлар ва истиқболлар" мавзусида бўлиб ўтган амалий-услубий семинарда "Илм-фан ютуқлари — таълим ва тарбиянинг муҳим омилдир", "Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси", "Касб-хунар коллежлари битирувчилари бандлигини таъминлаш борасидаги мавжуд муаммолар ва уларнинг ечимлари", "Олий таълим ва ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасалари билан ҳамкорликни янада ривожлантириш истиқболлари", "Инновацион таълим технологияларидан фойдаланишнинг самарадорлиги" каби мавзуларда маърузалар тингланди.

Аброр УМАРКУЛОВ,
"Ma'rifat" муҳбири

Мустақилликнинг залворли одимлари

Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон миллий кутубхонасида Ўзбекистонда хизмат кўрсатган журналист Фулом Мирзонинг "Мустақилликнинг залворли одимлари" китоби тақдими тўқилди.

Таниқли журналистлар, тарихчи олимлар, профессор-ўқитувчилар, талабалар иштирок этган тадбирда сўзга чиққанлар Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг 2017 йил 12 январдаги "Китоб маҳсулотларини чоп этиш ва тарқатиш тизimini ривожлантириш, китоб мутолааси ва китобхонлик маданиятини ошириш ҳамда тарғибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида"ги фармойиши мамлакатимизда чоп этилаётган китобларни аҳоли ўртасида тарғиб қилиш, таълим муассасалари, кутубхоналар, маҳаллаларда китоб муаллифлари билан ижодий учрашувларни тизимли равишда ташкил этишда муҳим дастуриламал бўлаётганини таъкидлади.

Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикаси Миллий маркази кўмагида Чўлпон номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйида чоп этилган мазкур янги нашр икки китобдан иборат бўлиб, биринчисида журналистнинг 25 йил давомида даврий мат-

буотда эълон қилинган публицистик мақолалари, шарҳ ва репортажларининг салмоқли қисми жамланган. Биринчи Президентимиз Ислон Каримовга бағишланган навбатдаги китобдан ранг-баранг мавзулардаги таҳлилий мақолалар, турли соҳа мутахассислари билан интервьюлар ўрин олган. Қисқача айтганда, ҳар икки китобда кейинги чорак аср давомида ҳаётимизнинг турли соҳаларида амалга оширилган эзгу ишлар ҳолис ва маҳорат билан талқин этилган.

— Истиқлолимизнинг ўзига хос мўъжаз солномаси бўлган ушбу китоб мамлакатимизнинг чорак асрлик залворли одимларини синчиклаб ўқиб-ўрганиш имконини беради, — дейди юридик фанлари доктори, профессор Акмал Саидов. — Муаллиф китобни журналистик маҳорат, тарихийлик, даврийлик, мавзулар кўлами нуқтаи назаридан ўқувчи учун тушунарли тарзда асослаб берган. Шу боис ундан жой олган иқтисодий, сиёсий, ижтимоий, ҳуқуқий, маънавий-маърифий, халқаро мавзулардаги қизиқарли материаллар мустақиллик йилларида турли соҳаларда кечаётган демократик ўзгаришларни ўзаро қиёсий уйғунликда ўрганиш, чуқур мушоҳада этишда қўл келади.

Дилшод РЎЗИКУЛОВ,
"Ma'rifat" муҳбири

Паркент транспорт ва сервис касб-хунар коллежида "Олий таълим муассасалари билан ҳамкорлик доирасида инновацион таълим технологияларидан фойдаланиш йўналишлари" мавзусида амалий-услубий семинар ташкил этилди. Тадбирда Фанлар академияси академиклари, олий таълим муассасалари профессор-ўқитувчилари ҳамда ўқувчилар иштирок этди.

Таълимда амалий-услубий ҳамкорлик

— Билим ҳар бир инсон ҳаётида, камолотида катта аҳамият касб этувчи манбадир, — дейди академик Саид-ахрор Фуломов. — Юртимизда ёшларнинг ҳар томонлама етуқ инсонлар бўлиб вояга етиши учун илм-фан ютуқлари, замонавий педагогик технологиялардан самарали фойдаланишга алоҳида эътибор қаратилаёпти. Ўз навбатида, бугунги давр таълим-тарбия масаласида янги талабларни ўртага қўймоқда. Шу боис пайтада шарафли вазифани сидқидилдан, юқори даражада бажаришда педагоглар, ота-оналар ва кенг жамоатчилик масъулиятини янада ошириш лозим. Ҳозирги мураккаб паллада ёшларда интернет ва ахборот-коммуникация технологиялари ютуқларидан фой-

даланиш кўникмаларини ривожлантириш билан бирга, илмий-баддий асарларни кўпроқ ўқиш, кутубхоналарга мунтазам қатнаш, китоб билан дўстлашиш, умуман, мутолаа маданиятини тубдан ошириш долзарб.

Семинарда юртимизда илм-фан тарақиёти йўлида олиб борилаётган янгиланишлар, қабул қилинаётган ҳуқуқий ҳужжатларнинг мазмун-моҳияти ҳақида сўз юритилди. Шунингдек, келгусида Фанлар академияси, олий таълим муассасалари, юртимизнинг таниқли олимлари билан ҳамкорликни янада кенгайтириш, ўзаро мулоқотларни кўпайтириш асосида илм-фан намояндаларининг қимматли тажрибаларини ўрганиш бўйича зарур таъсирлар қабул қилинди.

Саноат ДЎСТОВА

2017-yil 22-fevral, № 15 (8976)

Соғлом маънавий муҳит

кенг жамоатчилик иштирокида шаклланади

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Халқ таълими вазирлигида ўтказилган "Оила-маҳалла-таълим муассасаси" ҳамкорлиги жамоат кенгашининг 2016 йилдаги фаолияти ҳамда 2017 йилдаги устувор вазифаларига бағишланган видеоселекторда шу масалалар муҳокама қилинди. Тадбирда сўзга чиққанлар соҳадаги бўшликлар, ёшлар таълим-тарбиясидаги мавжуд муаммо ва камчиликлар ҳақида алоҳида тўхталиб ўтди.

— Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг "Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида"ги фармони ҳамда 2017–2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини "Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йили"да амалга оширишга оид давлат дастури юртимизда аҳолига ҳар томонлама кенг қулайликлар яратиш, халқнинг фикрини эшитиш ва барча соҳаларда ижобий демократик муҳит яратишга йўналтирилган, — деди Халқ таълими вазири, "Оила — маҳалла — таълим муассасаси" ҳамкорлиги жамоат кенгаши раиси Улуғбек Иноятов. — Кенгашнинг ўтган йилги фаолиятимизни муҳокама қилиш ва бу йилги устувор вазифаларни белгилашда бунга алоҳида эътибор қаратишимиз, фаолиятимизни танқидий таҳлил этишимиз зарур. Жамоат кенгашининг асосий вазифаси — ёш авлод тарбиясида ота-она, маҳалла ва таълим муассасалари ҳамкорлигини мустаҳкамлаш орқали фарзандларимизни турли ёшлар таҳдидидан ҳимоя қилиш, ўқувчилар давоматини яхшилаш, 9-синф битирувчиларини қизиқиши бўйича ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасаларига қамраб олиш ҳамда вояга етмаганлар содир этиши мумкин бўлган ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишдир. Бироқ мавжуд

ҳолат таҳлил этилганда, ҳамкорлик ва ижтимоий шерикчилик кўнгилдагидек олиб борилмаётгани маълум бўлмоқда. Хусусан, жамоат кенгаши аъзоларининг ота-оналар билан алоқалари суст, улар ўз фаолиятига масъулиятсизлик билан ёндашмоқда. Уларнинг ўз ишига муносабатини ўзгартириш, фаолият самардорлигини ошириш мақсадига Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йилида барча таълим муассасаларида "Ота-оналар билан мулоқот" хоналарини ташкил этиш зарур. Агар таълим муассасаси раҳбари ҳар кун то'рт нафар ота-онани қабул қилса, ҳафтада 24, ҳар ойда ўртача 100 нафар ота-она билан яқиндан суҳбатлашади. Бу кўплаб кўнгилсизликларнинг олдини олишга хизмат қилади. Энг муҳими, халқ билан мулоқот ўрнатилганда, ўз ечимини қутаётган масалалар жойида ҳал бўлади.

Дарҳақиқат, "Ота-оналар билан мулоқот" хонасининг ташкил этилиши ўқувчиларни сергақликка ундаб, уларга катта масъулият юқлайди. Бола ота-онасининг мактабга келишини эшитиб, намунали ўқишга интилади, дарсдан қочиш, шўхлик қилиш каби салбий одатларга барҳам берилганда, ўз ўрнида ота-оналар ҳам "Устоз ва мураббийлар олдида мулзам бўлиб қолмай", дея фарзанди таълим-тарбиясига жиддий қарайди. Давомат яхшиланади, ҳуқуқбузарлик ҳолатлари кескин камаяди.

Видеоселекторда Ички ишлар вазирлиги ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш бош бошқармаси бошлиғи Алишер Эргашев вояга етмаганлар томонидан қонунбузарлик, жиноятчилик ва бошқа ҳаракатлар содир этилишининг олдини олиш, ҳуқуқбузарликлар профилактикаси юзасидан ўз тақлифларини билдирди.

— Президентимиз яқинда ички ишлар органлари билан ўтказган видеоселектор йиғилишида ёшлар

ва аёллар жиноятчилигига алоҳида тўхталиб, 2016 йилда академик лицей ва касб-хунар коллежлари ўқувчилари мингдан зиёд жиноятга қўл урганини таъкидлади, — деди А.Эргашев. — Вояга етмаганлар ўртасида содир этилаётган ҳуқуқбузарлик ҳолатларига "Оила — маҳалла — таълим муассасаси" ҳамкорлиги жамоат кенгашининг ўз имконияти даражасида ишламаётгани ҳам сабаб бўлмоқда. Агар жамоат кенгаши тизимли равишда фаолият юритса, ҳамкорлик ривожлантирилса, ўз ўзидан ноҳуш ҳолатлар камайди.

Президентимиз ҳафтанинг пайшанба кунини жиноятчиликнинг олдини олиш ва профилактика кунини, деб эълон қилишни тақлиф этди. Мазкур тақлиф кенг жамоатчилик томонидан мамнуният билан қабул қилинди. Ҳар пайшанба кунини ҳудудлар прокурорлари ва ички ишлар бошқармалари бошлиқлари маҳаллий телеканалларда чиқариб қилиб, содир этилган жиноятлар, уларнинг келиб чиқиш сабабларини, олдини олиш бўйича тадбирлар ва профилактикаси ҳақида ахборот бериб боришмоқда. Бу саъй-ҳаракатларда барча жамоат кенгаши аъзолари, ўқитувчи ва ота-оналар ҳам фаоллик кўрсатиши зарур.

Ҳоҳида профилактика инспектори педагог ёки маҳалла оқсоқолидан ҳуқуқбузарликка мойил ўсмир ҳақида маълумот сўраса, улар дарҳол ҳадиксирашга тушади. "Мақтабимиз рейтингини пасаяди" ёки "Маҳаллаимиз номига доғ тушади" дея мавжуд ҳолатни яширадиган. Натижада, назоратсиз ўсмир ҳуқуқбузарлик содир қилади. Аслида қондабузарликка мойил ёшлар ҳақида сўраётган маълумот кўнгилсизликнинг олдини олиш, ёш авлодини тўғри йўлга бошлаш учун қилинаётган профилактик тадбир эканини унутмаслик керак.

Йиғилишда 2016 йилда кенгаш томонидан амалга

оширилган ишлар чуқур таҳлил этилиб, вазифасига масъулиятсизлик билан ёндашган, сусткашликка йўл қўйган таълим муассасалари ва жамоат ташкилотлари танқид қилинди. Ўтган йили жамоат кенгаши фаолияти самарадорлигини ошириш бўйича муайян ишлар амалга оширилди. Ўқувчиларда лидерлиқни шакллантириш бўйича турли тадбирлар, китобхонликни тарғиб қилишга бағишланган "Онлайн мулоқот" ва "Биринчи китобим" тақдимотлари, ўқитувчи ва ота-оналар ўртасидаги аноним сўровномалар юқори савияда ташкил этилди. Ҳар ойда ўтказилган "Давомат" ва ҳар чоракда уюштирилган "Ўқувчи" рейдлари, "FAST — оила ва мактаб биргаликда" ҳамда 10–14 ёшли болалар учун мўлжалланган "Мустаҳкам оила" дастури ўз ижобий натижасини бермоқда.

Аммо жойларда ахборот алмашишининг яхши йўлга қўйилмагани оқибатида ўқувчилар таълим-тарбиясида бўшлиқлар юзага келмоқда. Жойларда ўтказилган назорат-мониторинг ишлари натижасида айрим мактаб ва жамоат ташкилотлари фаолияти қониқарсиз деб топилган. Хусусан, Қорақалпоғистон Республикаси Амударё тумани (74-мактаб, "Қумёб" МФЙ), Нукус тумани (5-мактаб, "Қутанқўл" МФЙ), Тахтақўпир тумани (2-мактаб, "Айдинжол" МФЙ; 16-мактаб, "Мулк" ОФЙ); Жиззах вилояти Арнасой тумани (16-мактаб), Бахмал тумани (1-, 5-, 6-, 7-мактаб, "Тонготар", "Музлабулок", "Узунбулок", "Оқтош" МФЙ), Фаллаорол тумани (19-мактаб), Дўстлик тумани (7-, 18-мактаб); Қашқадарё вилояти Қарши шаҳри (6-, 11-, 14-, 23-мактаб), Чироқчи тумани (38-, 160-мактаб), Яқабғоғ тумани (20-мактаб), Косон тумани (2-мактаб); Самарқанд вилояти Қўшработ тумани (48-мактаб, Қишлоқ хўжалиги касб-хунар коллежи, "Янги қишлоқ" МФЙ), Паст-

дарғом тумани (39-мактаб, "Агрон" МФЙ ва ҚВП), Ургут тумани (21-мактаб, Ургут политехника касб-хунар коллежи, "Ишчан" МФЙ); Сурхондарё вилояти Денов тумани (78-мактаб, "Буюк келажак" МФЙ, "Камолот" ЁИХ бўлими), Музработ тумани (8-, 10-мактаб), Олтинсой тумани (7-, 44-мактаб), Кумқўрғон тумани (5-мактаб, "Имомтепа" МФЙ, ҚВП; 7-мактаб, "Янгий" МФЙ, ҚВП) шулар жумласидандир.

Ушбу муассасаларда жамоатчилик назоратини ўрнатиш механизми яхши йўлга қўйилмаган, ўқувчиларда ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш маданияти шаклланмаган, ота-оналар фарзандларининг бўш вақти қандай ўтаётгани билан қизиқмайди, ўқитувчилар, маҳалла фаоллари, профилактика инспекторлари ва бошқа жамоат кенгаши аъзоларининг лоқайдлиги оқибатида вояга етмаганлар ўртасида турли кўнгилсиз ҳодисалар рўй бермоқда.

Сўнгги пайтда интернет сайтларида берилаётган МДЖнинг қатор мамлакатларида ўсмирлар ўртасида ўз жонига қасд қилиш ҳолатлари кўпчиликини ташвишга солмоқда. Бундай аянчли ҳолатларга ўсмирлар ўртасида тбора оммалашиб бораётган, "Instagram" ижтимоий тармоғи орқали кенг тарқатилган ўйинлар сабаб бўлаётгани айтилмоқда. Бу барчамизни ташвишлантириши табиий. Фарзандларимизнинг қалтис, охири фожиа билан тугайдиган ўйинлар тузогига тушиб қолмаслиги учун назоратни асло сусайтирмаслигимиз керак. Бунда айниқса, "Оила — маҳалла — таълим муассасаси" ҳамкорлиги жамоат кенгаши аъзоларидан алоҳида масъулият талаб этилади.

Видеоселекторда Ўзбекистон мусулмонлари идораси раисининг ўринбосари И.Иномов, Ўрта махсус, касб-хунар таълими маркази директорининг биринчи ўринбосари Х.Зиқриллаев, "Оила" илмий-амалий маркази директори вазифасини бажарувчи Ҳ.Мамадалиева, Республика Маънавият тарғибот маркази бўлим бошлиғи Г.Матқаримова, "Оила — маҳалла — таълим муассасаси" ҳамкорлиги жамоат кенгаши котиби Жамолиддин Камолов ҳамда худудлардаги жамоат кенгаши аъзолари вояга етмаганлар ўртасида ҳуқуқбузарлик ҳолатларининг олдини олиш, соғлом муҳитни қарор топтириш, эл-юрт тараққиёти учун хизмат қиладиган ёшларни тарбиялаш йўлида қандай ишларни амалиётга татбиқ этиш кераклиги борасида ўз тақлифларини билдирди.

Ҳасан МҮМИНОВ,
"Ma'rifat" муҳбири
Бурҳон РИЗОҚУЛОВ
олган суратлар.

Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети куйидаги бўш (вакант) ўринлар: кафедра мудири, профессор, доцент, катта ўқитувчи, ўқитувчи лавозимларига танлов эълон қилади!

“Профессионал лексика”, “Инглиз тили грамматикаси ва тарихи”, “Инглиз тили фонетика ва фонологияси”, “Инглиз тили лексикологияси”, “Инглиз тили стилистикаси”, “Инглиз тили амалий фанлар”, “Инглиз тили назарий фанлар”, “Инглиз тили интеграллашган ҳолда ўқитиш”, “Немис тили назарияси ва амалиёти”, “Француз тили назарияси ва амалиёти”, “Испан тили назарияси ва амалиёти”, “Рус тили ва адабиёти”, “Таржимашунослик назарияси ва амалиёти”, “Шарқ тиллари”, “Хитой тили назарияси ва амалиёти”, “Аудиовизуал журналистика ва оммавий коммуникация”, “Замоनावий педагогик технологиялар” кафедраларига **кафедра мудири лавозими**га;

“Лингвистика ва инглиз тили, адабиёти”, “Инглиз тили фонетика ва фонологияси”, “Рус тили ва адабиёти”, “Француз тили назарияси ва амалиёти”, “Таржимашунослик назарияси ва амалиёти”, “Аудиовизуал журналистика ва оммавий коммуникация”, “Ижтимоий фанлар”, “Ахборот технологиялари”, “Педагогика ва психология”, “Жаҳон адабиёти ва адабиётшунослик” кафедраларига **профессор лавозими**га;

“Инглиз тили грамматикаси ва тарихи”, “Инглиз тили фонетика ва фонологияси”, “Инглиз тили лексикологияси”, “Лингвистика ва инглиз адабиёти”, “Немис тили назарияси ва амалиёти”, “Француз тили назарияси ва амалиёти”, “Испан тили назарияси ва амалиёти”, “Рус тили ва адабиёти”, “Таржимашунослик назарияси ва амалиёти”, “Халқаро журналистика назарияси ва амалиёти”, “Аудиовизуал журналистика ва оммавий коммуникация”, “Ижтимоий фанлар”, “Педагогика ва психология”, “Замоनावий педагогик технологиялар”, “Умумий тилшунослик”, “Жаҳон адабиёти ва адабиётшунослик”, “Ўзбекистон тарихи”, “Ўзбек тили” кафедраларига **доцент лавозими**га;

“Инглиз тили грамматикаси ва тарихи”, “Инглиз тили фонетика ва фонологияси”, “Профессионал лексика”, “Инглиз тили стилистикаси”, “Инглиз тили лексикологияси”, “Инглиз тили назарий фанлар”, “Лингвистика ва инглиз адабиёти”, “Инглиз тили интеграллашган ҳолда ўқитиш”, “Немис тили назарияси ва амалиёти”, “Француз тили назарияси ва амалиёти”, “Испан тили назарияси ва амалиёти”, “Рус тили ва адабиёти”, “Таржимашунослик назарияси ва амалиёти”, “Шарқ тиллари”,

“Иккинчи чет тилини интенсив ўқитиш”, “Аудиовизуал журналистика ва оммавий коммуникация”, “Ижтимоий фанлар”, “Халқаро журналистика назарияси ва амалиёти”, “Ўзбекистон тарихи”, “Жисмоний маданият ва спорт”, “Ахборот технологиялари”, “Педагогика ва психология”, “Ўзбек тили” кафедраларига **катта ўқитувчи лавозими**га;

“Профессионал лексика”, “Инглиз тили грамматикаси ва тарихи”, “Инглиз тили фонетика ва фонологияси”, “Инглиз тили лексикологияси”, “Инглиз тили стилистикаси”, “Инглиз тили амалий фанлар”, “Инглиз тили назарий фанлар”, “Инглиз тили интеграллашган ҳолда ўқитиш”, “Немис тили назарияси ва амалиёти”, “Француз тили назарияси ва амалиёти”, “Испан тили назарияси ва амалиёти”, “Рус тили ва адабиёти”, “Таржимашунослик назарияси ва амалиёти”, “Шарқ тиллари”, “Хитой тили назарияси ва амалиёти”, “Иккинчи чет тилини интенсив ўқитиш”, “Халқаро журналистика назарияси ва амалиёти”, “Аудиовизуал журналистика ва оммавий коммуникация”, “Ижтимоий фанлар”, “Ўзбекистон тарихи”, “Жисмоний маданият ва спорт”, “Ахборот технологиялари”, “Педагогика ва психология”, “Замоनावий педагогик технологиялар”, “Жаҳон адабиёти ва адабиётшунослик” кафедраларига **ўқитувчи лавозими**га.

Танловда қатнашиш учун куйидаги ҳужжатлар тақдим этилиши лозим:

1. Ректор номига ариза.
2. Ишловчининг шахсий варақаси.
3. Маълумоти, илмий даража, илмий унвони ҳақидаги диплом нусхалари.
4. Паспорт нусхаси.
5. Илмий ишлар рўйхати (факультет илмий котиби томонидан тасдиқланган ҳолда).
6. Малака ошириш тўғрисидаги гувоҳнома нусхаси.

Изоҳ: Танловда қатнашиш учун аризалар эълон чиққан кундан бошлаб бир ойдан кечикмай берилиши керак.

Манзил: Тошкент шаҳри, Учтепа тумани, Г-9А мавзеси, “Кичик ҳалқа йўли” кўчаси, 21-уй. Телефон: +99893-552-67-77.

Каримова Дилафруз Равшановнанинг 12.00.01 — Давлат ва ҳуқуқ назарияси ва тарихи. Ҳуқуқий таълимотлар тарихи ихтисослиги бўйича (юриматри фанлар) «Ўзбекистон ҳудудида бола ҳуқуқлари генезиси, эволюцияси ва унинг истиқболлари» мавзусидаги докторлик диссертациясининг ҳимояси Ўзбекистон Республикаси Президентининг ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси ҳузуридаги фан доктори илмий даражасини берувчи 14.07.2016.Ҳ.30.01 рақамли илмий кенгашининг 2017 йил 6 март куни соат 10:00 даги мажлисида бўлиб ўтади.

Манзил: 100003, Тошкент шаҳри, Ўзбекистон шоҳкўчаси, 45-уй. Тел./факс: (0-371) 232-60-80, 232-60-66; e-mail: info@dba.uz.

Турсунов Шерзод Абдуқодировичнинг 08.00.13 — Менежмент (иқтисодий фанлари) ихтисослиги бўйича «Телекоммуникация соҳасида инвестиция фаолиятини самарали бошқаришнинг ташкилий-иқтисодий механизми ва таъминоти» мавзусидаги докторлик диссертациясининг ҳимояси Тошкент давлат иқтисодий университети ҳузуридаги фан доктори илмий даражасини берувчи 14.07.2016.1.03.01 рақамли илмий кенгашининг 2017 йил 9 март куни соат 15:00 даги мажлисида бўлиб ўтади.

Манзил: 100003, Тошкент шаҳри, Ўзбекистон шоҳкўчаси, 49-уй. Тел.: (0-371) 232-64-21; факс: (0-371) 232-60-01; e-mail: tdiu@tdiu.uz.

НИЗОМИЙ НОМИДАГИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ПЕДАГОГИКА УНИВЕРСИТЕТИ

- Бошланғич синфларда ўқитиш ҳуқуқини бериш;
 - Биология фанини ўқитиш ҳуқуқини бериш;
 - География фанини ўқитиш ҳуқуқини бериш;
 - Кимё фанини ўқитиш ҳуқуқини бериш
- бўйича касбий қайта тайёрлаш курсларига ўқишга таклиф этади!**

Дарслар университетнинг малакали профессор-ўқитувчилари томонидан олиб борилади.

Ҳужжатлар доимий равишда қабул қилинади, гуруҳ шаклландан сўнг дарслар бошланади.

Ўқиш муддати 7 ой.

Дарслар ўзбек ва рус тилларида, куннинг иккинчи ярмида соат 14⁰⁰ дан 18⁰⁰ гача бўлиб ўтади. Вилоятдан келган ўқитувчилар ётоқхона билан таъминланади.

Ўқиш учун тўлов: 3 277 500 (уч миллион икки юз етти минг беш юз) сўм.

Тингловчилар куйидаги ҳужжатларни тақдим этадилар:

1. Диплом, илова (асли шахсан кўрсатилади).
2. Диплом, илова нусхаси (нотариусдан тасдиқланган).
3. Паспорт нусхаси (паспорт шахсан кўрсатилади).
4. Меҳнат дафтарчасидан нусха.
5. Иш жойидан маълумотнома.
6. 0-86-форма (тиббий маълумотнома).
7. 6 дона расм (3,5x4,5).
8. Иш жойидан талабнома.
9. 1 дона папка (ҳужжатлар учун).

Манзил: Тошкент шаҳри, Чилонзор тумани, Бунёдкор кўчаси, 27-уй. Низомий номидаги ТДПУ, 3-бино 1-қават — Тайёрлов бўлими, 2-бино 1-қават — Бошланғич таълим ва жисмоний маданият факультети. Телефонлар: (+99890) 931-60-73, (+99871) 276-84-34, (+99897) 130-41-24.

ҚОН ГУРУҲИНГИЗНИ БИЛАСИЗМИ?

У ҳолда текшириб кўринг: "овчи"мисиз ёки "сайёҳ"?

Инсонларнинг қон гуруҳи, мутахассисларнинг фикрича, ирк, жинс ва ёш танламайди. Наслдан наслга ўтади ва умр охиригача ўзгармайди. Буни қарангки, қон гуруҳи билан боғлиқ кўрсаткичлар қайсидир маънода бизнинг феъл-атворимиз, қизиқишимиз, одатларимиз ҳамда қайси касалликларга мойиллигимиз ҳақида ҳам сўзлар экан.

Жумладан, 1930 йилда қон гуруҳининг инсон феъл-атвори билан боғлиқлиги устида тадқиқот олиб борган япониялик олимлар бир қатор ҳайратомуз хулосаларга келди. Эндиликда бунга фақат олимлар эмас, оддий одамлар ҳам жиддий эътибор қаратмоқда. Масалан, янги ходимни ишга қабул қилиш, ўзларига дўст ёки умр йўлдоши танлаш каби муҳим масалаларда японлар қон гуруҳини ўрганиб, таҳлил қилиб чиқиш орқали қатъий тўхтамга келади.

Олимлар қатор изланишлар натижасида мавжуд 4 тоифа қон гуруҳини куйидагича номлаган ва тавсифлаганлар.

I қон гуруҳи вакиллари — "овчилар"

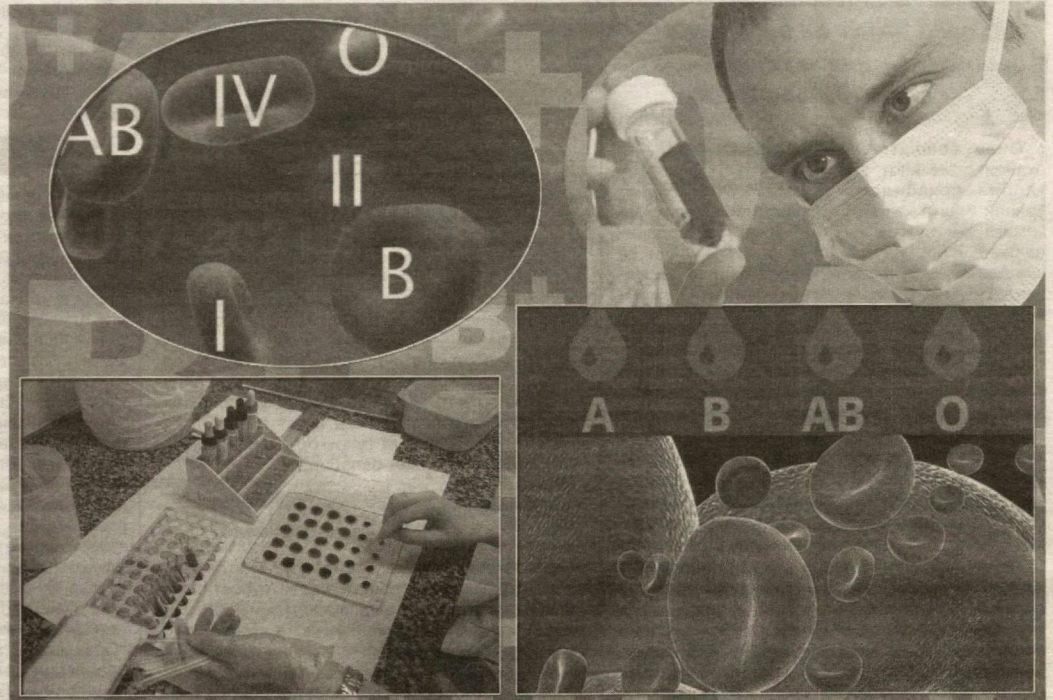
Бугунга келиб бу гуруҳга кирувчилар сони Ер юзи аҳолисининг 40–50 фоизини ташкил этади. Мутахассисларнинг таъкидлашича, мазкур қон гуруҳига мансубларнинг томирида одамзод мамонтларни овлаб кун кечирган пайтларданок мавжуд бўлган ягона ва энг қадимий қон оқапти, деб ҳисобланади.

Ўша даврнинг ноқулай шароитларида яшаган одамларнинг жон сақлаб қолишлари учун катта куч, матонат талаб этилган ва улар бунга катта қийинчилик ва йўқотишлар эвазига бўлса-да эришганлар. Ана шундай хислатларни ажодларидан ўзларига мерос қилиб олган бу гуруҳ вакиллари туғма ташкилотчилик қобилиятига эгаллиги билан бошқалардан ажралиб туради. Улар мақсад сари интилувчан, ўзига ишонган, сабр-тоқатли, чидамли ва мустаҳкам асаб соҳибларидир. Сергайрат, ҳаракатчан, тиниб-тинчимас "овчилар" кўпинча хушқайфиятда юради ва атрофдагиларга ҳам кўтаринкилик улашади.

Уларга бир хил ҳаёт тарзи ёт ва зерикарли туюлганлиги сабабли доим янгиликка интилиб яшайди. Ҳаётнинг ҳар жабҳасида ўзини синая кўришга уринади. Атрофдагилар билан тез тил топишгани боис ҳар қандай даврага мослаша олади. Шу билан бирга, керак вақтда жаҳлдор, қатъиятли, мағрур, рашкчи ва танқидни кўтара олмайдиган шахсдирлар. Бир пайтнинг ўзида бир неча ишни бошлаб қўйиб, охирига етказмай ташлаб қўйиш каби салбий одатлар ҳам уларга ёт эмас. Биринчи қон гуруҳи вакиллари узоқ умр кўрувчилар ҳисобланадилар. Улардан яхши ташкилотчи, банк ходими чиқади.

II қон гуруҳи вакиллари — "деҳқонлар"

Улар Ер юзи аҳолисининг 30–40 фоизини ташкил этади. Ушбу гуруҳ одамлар деҳқончилик билан шуғулланиб, ўтrock ҳаёт тарзига ўтган пайтларда шакллана бошлаган. Бу даврга келиб, инсон ҳаётига хавф солувчи ташқи таъсирлар камайиб,

озик-овқатга бўлган эҳтиёж ҳам ўзгарган, яъни энди улар овчилик билан эмас, деҳқончилик орқасидан рўзгор тебратишни ўргана бошлайдилар. Бу ҳолат аста-секин уларнинг феъл-атворида ҳам намоён бўлади.

Улар "овчилар"дан фарқли равишда вазмин ва босиқ, Масъулиятли ва меҳнатсевар, сабрли ва эҳтиёткор, вазиятни олдиндан кўра билувчи, ҳар бир майда-чуйдаларни ҳам безътибор кўймайдиган тоифани ташкил қилади. Ўз оиласини ҳар нарсадан устун кўювчи бу шахслар учун ҳақиқий бахт ўз уйида, оиласи бағрида. Улар қулайлик ва тартиб-интизомни хуш кўради, ҳар қандай вазиятда ҳам муро-са йўлини танлашга интилади. Шовкин-сурон, жанжалли жойларда уларни ҳеч қачон учратмайсиз, аксинча дўстларига, яқинларига эътиборли ва ғамхўр.

Жамоа билан яхши келишади, аммо ўзлари ҳеч қачон раҳбарликка даъво қилмайди. Бу тоифа кишилар кўпинча ғам-ташвишини ўзгаларга ошкор қилмасликка уринади. Бироқ қайсарлик ва жаҳлдорлик каби хислатларга "эрк" берганида асаб тизими "овчилар"никига қараганда заифроқ экани, ҳиссиётга берилиб, тушкунликка тез дучор бўлиб қолиши сезилади. Улар учун энг муҳими барқарорлик, тартиб-интизом ва осойишталик. Улардан буюк ижодкорлар, аҳолига хизмат кўрсатиш фаолияти бўйича ажойиб кадрлар, сотувчилар, етук ўқитувчи ва шифокорлар чиқади.

III қон гуруҳи вакиллари — "кўчманчи" ёки "сайёҳчилик"

Аҳолининг 10–20 фоизи ушбу гуруҳ вакиллари. Уларни том маънода "кўчманчи" ёки "сайёҳ" деб аташ мумкин. Бу гуруҳ Осиёда

иклим ўзгариб, инсонлар кўчиб юришга одатланган даврларда шаклланган. Бундай инсонлар вазиятга осонлик билан мослашиб, янги жойларга тезда кўника олган. Улар бир жойга ёки бирор кишига муқим боғланиб қолмаган, ҳатто оилавий аъёнларга ҳам.

Улар эҳтиросли, кайфияти тез-тез ўзгарувчан, бировга бўйсунини ёқтирмайди. Ёрқин ҳиссиётларга бой, беқарор ва бебош "сайёҳлар" бутун диққат-эътиборини, кучини ва шижоати ҳамда фидойилигини сеvimли ишга бағишлайди. Ўзига нисбатан қилинган адолатсизликни ҳам қилолмайди. Ҳа, уларни киришимли деб бўлмайди, ўзгалар билан тил топишида сезиларли даражада қийинчиликка дуч келади. Бироқ бошқаларнинг фикрини ҳам инобатга олиб, уларнинг қайгуларига шерик бўла олади. Ташқи кўринишидан хотиржам, сипо кўринса-да, қалби туйғуларга лиммо-лим. Уларнинг аксарияти бировга бўйсунмай, бировнинг дарду ғамини ўйламай, балки ўзлари учун яшашни афзал кўради. Улардан моҳир заргарлар, изкувар ва адвокатлар чиқади.

IV қон гуруҳи вакиллари — "Файласуфлар"

Бу гуруҳ энг ёш ва камёб қон гуруҳи ҳисобланади. Бундай қон Ер сайёраси аҳолисининг атиги 5 фоизда бор. "Файласуф" деб аталishiга сабаб уларнинг барқарор, ҳақиқатгўй, кек сақламайдиган ва совуққон эканлигидир.

Тўртинчи қон гуруҳидаги кишилар ҳақида сўз борганда, мутахассислар уларга майда-чуйда нарсаларга аҳамият бериб ўтирмайди, мулоқотга осон киришади, ҳиссиётга берилмайди, мулоҳазали, файласуф ва дипломат шахслар, дея таъриф беради. Шунингдек, одамларнинг эътиборини жалб

қилиш қобилияти ва ички сезгиси кучли ривожланган. Ақлли, кўп қир-рали, етук шахс.

Кўпинча ўзидан кўнгли тўлмай-диган, ўзига доимо танқидий баҳо берадиган бундай инсонларда интеллектуал салоҳият юқори даражада шаклланган бўлади. Улардан таниқли кашфиётчилар ва олимлар етишиб чиқади. Шунингдек, кутубхоначи ва архив ходимлари ҳам айнан шу қон гуруҳи соҳиблари орасида кўп уч-райди.

Юқоридаги маълумотлар билан танишиш чоғида "Қон гуруҳи орқали инсон феъл-атвори ни ўрганиш нечоғлик аҳамиятли?" ёки "Улар қай даражада ҳақиқатга яқин?" каби турли саволлар туғилиши табиий.

Бундан ташқари, у ёки бу гуруҳга мансуб кишилар ўзларининг белгиларини тополмаган бўлишлари ёки уларга хос маълумотларнинг айримларига қимлардир кескин эътирос билдириши мумкин. Биринчидан, ҳар бир шахс ўзига хос яратилган, унинг бир қон гуруҳи, ҳатто бир ген ёки наслга оид бўлса-да, ҳеч кимга ўхшамайдиган жиҳатлари кўп бўлади. Иккинчидан, феъл-атворининг шаклланиши фақатгина ирсиятга боғлиқ бўлмай, балки инсон вояга етиб, тарбия олган шарт-шароит, ижтимоий муҳит ва бошқа ташқи таъсирлар билан ҳам узвий боғлиқ. Учунчидан эса, гарчи узоқ йиллик кузатишларга таянилган ҳолда чиқарилган хулосалар бор бўлса-да, аслида қон гуруҳига қараб инсоннинг шахсиятини тўлиқ ва аниқ ўрганиш имкони ҳалигача топилгани йўқ.

Ҳа, саволлар кўп. Уларга айна дамда дунёнинг етук олимлари жўяли жавоб излашмоқда.

УЗМУ талабаси Наргиза ШОДМОНОВА тайёрлади.

2017-yil 22-fevral, № 15 (8976)

ЖИРАФА СУТИНИ ИСТЕЪМОЛ ҚИЛИШ МУМКИНМИ?

Британиялик олимлар жирафа сути сигир сутидан кўра фойдалироқ эканини ўз илмий тадқиқотлари орқали исботлади.

"Rambler.ru" сайтыда айтилишича, тадқиқотчилар жирафа сути ва унинг инсон организмига таъсирини таҳлил қилиб чиқдилар. Ўрганишлар натижасида ушбу озуқа таркибида инсон организми учун жуда фойдали бўлган А ва В витаминлари бошқа сутларга қараганда кўпроқ экани аён бўлди.

Жирафа сути таркибини ўрганиш аслида ўтган асрда амалга оширилган. Аммо таҳлиллар турлича бўлиб, шу пайтга қадар аниқ тўхтамга келинмаганди. Бугун фан-техниканинг илгорлашуви натижасида бир пайтлар мураккаб бўлган жисмлар, предметлар осонгина тадқиқ этилмоқда. Жирафа сути ҳам шу тарихқа ўрганилиб, унда шифобахш компонентлар бисёрлиги кашф этилди.

Бундан ташқари, жирафа сути таркибидаги ёғ миқдори сигир сутидан 4 марта кўп экан. Фақат бир муаммо бор, у ҳам бўлса, жирафа сутини олиш осон эмас.

улар билимларни паст ўзлаштиради ва таълим муассасаси мухитидан тобора узоқлашади.

Демак, тадқиқотдан хулоса шуки, ўсмирлар яқинларининг ўта қаттиққўллигидан кўпроқ зарар кўради. Улар бундай муносабатдан қониқмай, эркинроқ мухит излаб, ўз ўрнини тенгқурлари орасидан қидиради.

ЭНГ КАМ ВАҚТДА ҚУВВАТ ОЛУВЧИ АККУМУЛЯТОР

«Hi-Tech Mail.ru» сайтыда хабар берилишича,

Хитойнинг WPG компанияси тақдим этган янги аккумулятор сизими 5 000 мАс.га тенг бўлиб, уни тўлиқ зарядлаш учун атиги 10 дақиқа кифоя.

Мутахассисларнинг эътирофича, бундай сизимдаги тижорат пауэрбанклари учун мазкур натижа рекорд хисобланади. Графен аккумуляторнинг қувват олиш вақтидаги харорати литий аналоглардан анча паст. Бошқа қурилмаларни зарядлаш тезлиги танланган параметрларга боғлиқ.

5В/3А, 9В/2А, 12В/1,5А режимлари асосида ишлайдиган қурилманинг максимал қуввати 18 Вт.ни ташкил этади. Аини пайтда WPG компанияси олимлари янада кичик, аниқроғи, 1000 мАс.ли ихчам аккумулятор ишлаб чиқаришни режалаштирмоқда.

Лойихани амалга ошириш учун илмий жараёнга 100 минг юань миқдорида маблағ киритилади. Аккумулятор харидоригр бўлиши учун асосан қумуш, тилла ва тим қора рангли корпусларга жойлаштирилади. Ҳозирча уларнинг баҳоси ҳақида аниқ маълумот йўқ.

ҚАТТИҚҚЎЛЛИК: ҲАМ ЕЧИМ, ҲАМ МУАММО

Ота-оналари ўта қаттиққўл бўлган аксарият болалар мактабда паст баҳога ўқиши ҳақида Санкт-Петербург университети тадқиқотчилари илмий хулоса берди.

«Child Development» журналида эълон қилинган мақолада ёзилишича, олимлар талабчанлик бола тарбиясида қандай ўрин эгаллашини ўрганди.

Тадқиқотда 1060 нафар киши иштирок этди ва олимлар тўққиз йил давомида, аниқроғи, кўнгиллиларни 7-синфга ўтгунларига қадар кузатишди. Иштирокчилар турли шаҳарлардан бўлиб, ирқи ва ижтимоий келиб чиқиши ҳам турлича эди. Улар ота-оналарининг вербал ва жисмоний босими ҳақида тадқиқотчиларни мунтазам хабардор қилиб турди. Шунингдек, иштирокчиларнинг жиноятга мойиллиги, ахлоқи, ўқишдаги ютуқлари ҳам кузатилди.

Қолаверса, меъёридан ортиқ талабчан оилаларда ўсган болалар юқори синфларга ўтганда, бир қадар тажовузкор бўлиб, тенгдошларини камситишга одатланади. Ахлоқида сезиларли қусурлар юзага келади. Натижада

СОХТА ЯНГИЛИКЛАРНИ АНИҚЛАШ ТИЗИМИ

«Google» компанияси илмий ходимлари «CrossCheck» лойиҳаси ишга туширилганини маълум қилди, дея хабар берилди «Газета.ру» манбасида.

Бу лойиҳа шубҳали ёки сохта маълумотларни текшириш ва аниқлик киритишга ёрдам беради. Хабарингиз бўлса, «CrossCheck»дан кўзланган асосий мақсад браузерда онлайн тарзда пайдо бўладиган янгиликларнинг ҳақиқийлигини текширувчи воситаларни такомиллаштиришдан иборат.

Интернет тизимида ҳар сонияда пайдо бўладиган миш-мишлар, турли можароларга сабаб бўлувчи ахборотлар, тўхмату ёлгонлар ва қалбаки материаллар ўз вақтида фош қилиниб, зудлик билан интернетдан ўчирилиши одамларнинг интернет сайтларига бўлган ишончини мустаҳкамлайди. Ҳа, интернетдаги майдон ўлчовли, аммо уни керакисиз ахборот ёки эҳтиросу хис-туйғулар ифодаланган ноҳўя маълумот билан тўлдириш мақсадида муюфиз эмас.

Маълумотларга кўра, ушбу сервис 27 февраль куни ишга туширилиб, Францияда мамлакат президентлигига сайлов жараёнида синовдан ўтказилади.

Шохсанам МАҲМУДОВА тайёрлади.

реклама • эълон • реклама

ГЕНОМИКА ВА БИОИНФОРМАТИКА МАРКАЗИ

куйдаги лаборатория материалларини сотиб олиш бўйича тендер эълон қилади:

Лот №-4. «PhytoTechnology Laboratories» компаниясининг тўқималар культураси соҳасида қўлланилувчи турли озуқа мухитлари, кимёвий реагентлар ва лаборатория анжомлари;

Лот №-5. «USA Scientific» компаниясининг молекуляр биология соҳасида қўлланилувчи турли лаборатория восита ва анжомлари (турли ҳажмли пластик пробиркалар, флаконлар ва х.к.).

Батафсил маълумотларни (0-371) 260-51-70 телефон рақами ёки www.genomics.uz веб-саҳифаси орқали олишингиз мумкин.

Миллий матбуот марказида «Республикамизда озик-овқат маҳсулотлари хавфсизлигини таъминлашда «Ўзстандарт» агентлигининг ўрни ва роли» мавзусида матбуот анжумани бўлиб ўтди.

Унда агентлик мутахассислари сўзга чиқиб, ўтган 2016 йилда эришилган натижаларга тўхталиб ўтдилар. Манфаатдор вазирлик ва идоралар билан ҳамкорликда ички бозорни сифатсиз маҳсулотлардан ҳимоя қилиш, маҳсулотлар сифатини таъминлаш масаласига катта эътибор қаратиб келинаётгани алоҳида таъкидланди.

ОЗИҚ-ОВҚАТ МАҲСУЛОТЛАРИ ХАВФСИЗЛИГИ ЙЎЛИДА

Тошкент шаҳридаги 3 та, Қашқадарё вилоятидаги 1 та синов лабораторияси халқаро даражада акредитациядан ўтказилгани, халқаро ҳамкорлик натижасида Швейцариянинг «SGS» компанияси билан маҳсулотларни синовдан ўтказиш бўйича ҳамкорлик йўлга қўйилди. Натижада 7 турдаги маҳсулотга халқаро даражада синов баённомаси расмийлаштирилиб, дунёнинг 140 та давлатида тан олинган.

«Ўзстандарт» агентлиги томонидан жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатлари эътиборга олинди, озик-овқат маҳсулотларининг сифатига назорат кучайтирилиб, лаборатория шароитида синовдан ўтказиб келинмоқда. Жорий йил бошидан бери маҳсулотлар устидан 703 та текширув ўтказилиб, стандарт талабларига жавоб бермаганлиги учун 16 та муюфизлик сертификатининг амал қилиш мuddати вақтинча тўхтатилди, 52 таси корхона расмий хатига асосан бекор қилинди.

Чарос ЁҚУБОВА, ЎзДЖТУ талабаси

Тадбиркорга мададкор

Сергели тумани ИИБ Ёнгин хавфсизлиги бўлими ходимлари томонидан ўтказиладиган режалли текширувларда йўл қўйилган хато ва камчиликларни жойида ҳал этиш, шу орқали феолиятнинг тўхтатиб қўйилиши ва тугатилишининг олдини олиш мақсадида тадбиркорлик субъектларига амалий ёрдам кўрсатилмоқда. Ёнгин хавфсизлигини таъминлаш мақсадида уларнинг соҳага оид меъёрий ҳужжатлар билан таъминланишига алоҳида эътибор қаратишмоқда.

Ҳўжалик юритувчи субъектларда режалли текширувлар тайинлангунга қадар объектларда камчиликларга йўл қўйилишининг олдини олиш мақсадида профилактика ишлари ўтказилиши кучайтирилиб, бу борада амалга оширилиши лозим бўлган ишлар тўғрисида тушунтириш ишлари олиб борилмоқда. Ҳусусан, 2016 йил мобайнида ёнгин хавфсизлиги бўлими томонидан тумандаги 685 та тадбиркорлик субъектида ёнгин профилактика кўриклари ўтказилиб, ёнгин хавфсизлиги талаблари бузилишининг олди олинди.

Шу билан бирга тадбиркорлик субъектларида олиб борилаётган профилактик тадбирлар давомида содир бўлиши мумкин бўлган ёнгинларнинг олдини олиш, камчиликларни бартараф этиш мақсадида бевосита тадбиркорлар билан 1178 маротаба учрашувлар ташкил этилиб, тушунтириш ишлари ўтказилди.

Улуғбек МЎМИНОВ, Сергели тумани ИИБ Ёнгин хавфсизлиги бўлими катта инспектори, сержант

Хаммаси синф раҳбаримиз Лола опа шаҳарга кўчиб кетганидан сўнг бошланди...

Қаттиққўл ва талабчан бу ўқитувчини юқори синфга ўтганимизда бизга раҳбар этиб тайинлашган. Шўхликларимиз орқасидан ҳадеб дакки эшитавериб, синф раҳбарликни бошқа одамга топшириб юборишни бир-бир истаб қоларди. Ажабланманг, биз ўзи шунақа — мактабнинг биров кўрс, интизоми сувт, ўзлаштириши мундайроқ ўқувчилари — кулоқсиз синфи эдик.

Эшик очилдию, хаёлларимизни тўзитиб юборган кўйи синфдошимиз Азиз кўринди:

— Эй, болалар, эшитдиларингми? Лола опамиз кетиб қолибдилар-ку?! — деди ҳовлиқиб.

Синфда бир муддат жимликдан сўнг хонанинг бурчак-бурчагидан сўроқ аралаш хитоблар эшитила бошлади:

— Вой!
— Қаёққа?!
— Қачон?!
— Нега?!
— Шаҳарга кўчиб кетибдилар... — деди Азиз ваҳима билан.

Унинг ортидан ҳансираб Сарвар кириб келди:

— Болалар, энди нима қиламиз?
— Бизни тарқатиб юборишадими? — деди жиддий қиёфала Машхура.

— Қанча уришсалар ҳам, танбех берсалар ҳам, Лола опамиз яхшийдими, — деди орқа партада ўтирган Олима хўрсиниб. — Энди ҳеч ким бизга синф раҳбари бўлишни хоҳламайди...

Синфни гала-говур тутиб кетди. Бу ҳаммамиз учун қутилмаган ҳол эди-да. Устозимиз бу ҳақда ҳеч қайсимиизга хабар бермабди. Янги ўқув йили олдида руҳимиз тушишини истамаган, бу аниқ, Шаҳарда яшайдиган ўғли қўярда-қўймай олиб кетибди. Бутун синф мунгайиб қолди. Мактабни битиришимизга бир йилгина қолувди-я! Энди яна ким ҳам интизомсиз синфнинг худда-бехуда қилиқлари ортидан бетиним дакки эшитишни хоҳларди!

Кунлар шу зайл ўтаверди. Ҳатто... рости-ёлғонми, мактабда бизни бошқа синфларга кўчиб юбориш ҳақида гап оралаб қолди. Нима эмиш, бошқа синфлар бизга қараганда фалол, аълочи, интизомли... Худдики, йўлакда ўқувчилар калака қилгандай боқишар, нигоҳларидан киноя уқардик. Шу даражага бориб етдики, ўзгалар айби учун ҳам жавоб бера бошладик — бирор ишқал чиқадими, кимдир кимнидир хафа қиладими — калтак бизнинг бошда синади. Назаримда, улкан уммонда дарғасиз сузиб кетаётган кемага ўхшардик.

Кунларнинг бирида мактабимиз директори синфимизга нотаниш қиз билан кириб келди. Ҳамма ўрнидан қўзғалиб, бир овоздан салом бердик. Сўнгра у жиддий қиёфала:

— Хурматли ўқувчилар! — деди томоқ кириб. — Бу киши Мафтуна Алиевна, бутундан сизнинг синф раҳбарингиз. Институтни шу йили тугатиб келдилар.

Синфда бирдан ўзаро пичир-пичир бошланиб кетди.

— Жимлик! — деди директори-миз жаҳл билан ва Мафтуна Алиевнага юзланди:

— Мафтунахон, ўқувчилар билан тил топишиб кетарсиз. Бироз шўхлигини айтмаса, аҳил синф.

Мафтуна Алиевна жилмайиб бош силкиди. Директор чиқиб кетиши билан, ҳали эшик тўлиқ ёпилмай гала-говур бошланди. Янги синф раҳбарини хушламайгина қаршиладик. Унинг айби ўша — ёшлиги ва янги эканида эди. Бояқкиш, ҳафта ўтмай дод солиб ташлаб кетади. Шунга кўз олдимизга келтириб, баттар куюшқондан чиқа бошладик.

— Бизга синф раҳбари керакмас! — деди Анвар кўлини кўксига чалиштириб. — Ўзимизни ўзимиз эплайверамиз.

— Барибир биз яхши синф

Синфдошлар негадир тўнни тескари кийган эдик. Бу ёш ўқитувчининг чиройи, ақлига, юриш-туришига озода ва саранжом кийинишига зимдан ҳавас билан қараётганимиз сезилса-да, ўзимизни эйтибор бермаётгандай тутардик. Шу сабаб ҳар бир гапига луқма ташлашга уринардик.

— Синф сардори ким? — сўради Мафтуна Алиевна бутун синфга юзланиб.

— Бўлмасам, ишни синф сардори тайинлашдан бошлаймиз.

— Бундан нима фойда?! — деди Анвар дўриллаб.

— Исмингиз нима сизнинг?

— Анвар... нимейди?

бўлмаймиз, — деди Шўхрат унинг гапини тасдиқлаб. — Сизга айтишмадимми? Биз энг ёмон синфмиз ва шундайлигимизча қоламиз!

— Яхши синфлар кўп мактабимизда, тинчгина ўшаларга кириб қўя қолинг, — гапга кўшилди Захро.

Бу луқмаларни мийиғида жилмайиб эшитган Мафтуна Алиевна:

— Сизларни ёмон деб ким айтди? — деди ўта вазминлик билан. — Яхши ёки ёмон дегани нисбий тўшунча. Қачонки ниманидир, кимнидир бир-бирига нисбатан таққослаганимизда шу сўзни қўлаймиз. Аслида, ҳеч қачон бутунлай яхши ёки бутунлай ёмон одам бўлмайди. Сизларда ҳам шундай. Ҳали ҳаммаси изига тушиб кетади. Муҳими, аҳил бўлиб бirlашшидир.

Мактабнинг энг «кулоқсиз» синфининг ана шундай ўқувчиларининг гап-сўзини тамомила хотиржам қабул қилаётган ёшгина ўқитувчига лол қолдик. Лекин шунда ҳам унга сира ён бергимиз келмасди:

— Лола опамиз яхшийдими, — деди Азиз совуққонлик билан. — Сиз ҳеч қачон уларнинг ўрнини босолмайсиз!

— Лола Ҳамидовна, ҳақиқатда, тенгсиз ўқитувчи! — деди Мафтуна Алиевна парта оралаб юриб. — Мени ҳам ўзлари ўқитган, ўқитувчилик қасбини у кишига ҳавас қилиб танлаганман.

— Во-о-ой, Лола опамиз устозингизми?! — ҳайратдан Чароснинг кўзлари порлаб кетди. — Зўр-ку!

— Учир! — деди Захро тишини тишига босиб пичирлаб, Чаросни тирсаги билан туртиб. — Ўзингни унга аҳамият бермаётгандай тут.

— Сиз бутундан эйтиборан синф сардори бўласиз. Эплашингизга кўзим етиб турибди.

Анвар қизаринқиради. Кулоқларига ишонмай, ҳаммамизга бир-бир қараб чиқди. Ҳеч ким унга бундай маъсулятли вазифани шу пайтга довури ишониб топширмаган, аксинча, доим уни қўлидан бирор тузук иш келмасликда айбларди. Мафтуна Алиевнанинг ўзига ишонч билан тикилиб турганини кўриб, тили калмага келмай қолди. Унинг ўрнига Захро жавоб берди:

— Дарсини эплаб қилолмайдику, бутун синфини эплармиди? — деди лаб буриб.

— Эплаймак! — Анварнинг жавоби ҳаммамиз учун қутилмаган бўлди.

Шу-шу, синфимизда катта ўзгаришлар нафаси сезила бошлади. Ҳали ёш, тажрибасиздек кўринган Мафтуна Алиевнанинг гайрат-шижоати бизни биринчи кунданок ҳайратга солди. Аммо буни тан олгимиз келмасди. Алининг аламини Валидан олаётганга ўхшардик. У эса, пичинларимизга аҳамият бермай, хонани обдон кўздан кечирди.

— Навбатдаги масала, синф тозалиги. Бизнинг феълимиз хонамизнинг ҳолатида акс этади. Шу сабабли, биринчи гада хонани тоза тутаюлик! — деб бизга юзланди.

Миқ этмадик яна.

— Анвар, шу масалада сизнинг ёрдамингизга муҳтожман. Ҳаммага тайинланг, дарсдан кейин уйга бориб, қоринингизни тўқлаб, иш кийимида мактабга қайтиб келишингиз. Имкон қадар, биттадан гул ёки китоб ҳам ола келинг.

— ...Бажарамиз! — деди Анвар олдиниға бироз иккиланиб.

Орқа партадаги қизлар бошимизни бир жойга гўж қилганча, пичир-пичирдан бўшамасдик:

— Ўзини кўрсатишини қара! — деди Малика энас қотириб.

— Анварни ҳам кўндира қолганини-чи! — деди Дилноза.

— Ҳеч ким келмасин тозалашга, — гапга кўшилди Захро. — Бизга Лола опамиздан бошқаси керакмас!

Шу тобда кўнгирак жиринглаб, ўқитувчининг гапини эшитар-эшитмас эшикка отилдик. Анвар ҳашарга келишни унутмаслигини айтаиб, изимиздан бақириб қолди.

— Бешинчи синфдан бери бизни орқада қолишда айблашади, — ҳарсиллаб югуриб келаётган Азиз сафимизга кўшилди. — Энди бу ўқитувчим бизни яхшилар қаторига қўшаман, дейдими?

— Э-э, билганини қилавермай-дими! — Олим шу кетишда пойидаги тошни тепиб юборди.

— Режа ўйлаб қўйдим, — деди Захро айёрони кўз қисиб. — Ҳашарга ҳеч ким келмасин!

Хуллас, ўзимизни ҳақ, Мафтуна Алиевнани ноҳақ санаб, ўша кунни синфга бармаслик шарти билан, уй-уйга тарқадик. Эртасига эса...

Синфдаги манзарани кўриб, кўзларимизга ишонмадик. Киришимиз билан гуллар иси димоққа урилди, ойналар яраклаб артилган, дарпардалар ювиб илинган... токчаларни яшиллик безаб турибди; китоб жавонида журналлар, турли китоблар тартиб билан терилган, шафнинг ўйноқлаб ётган эшикларни бутланиб, парталар устидаги ажи-бужи ёзувлар ўчирилган — хона тамоман янгича қиёфала эди.

Пичир-пичир бошланди. Ҳашарга ким келганини билишга уринардик. Анвардан бўлак ҳеч ким келмабди. Керакати анжомлар, гуллару китобларни устознинг ўзи олиб келибди. Анвар эса ёрдамга сингилсини чақирибди. Тўғриси, синфнинг озодлигини кўриб, қилган ишимиздан уялиб кетдик. Ишонсангиз, устознинг хонага кира солиб танбех беришини юрак ҳовучлаб кута бошлагандик ҳатто.

Мафтуна Алиевна гулгун яшнаб кириб келди. Ҳеч нима бўлмагандай, дарсини бошлади. Ҳеч кимга таъна ҳам қилмади. Қилган ишимиздан пушаймон бўлдик. Биринчи марта дарсда товуш чиқармай ўтирдик. Кўзимизни ердан узмадик. Аслида, ҳамманинг кўнглида бир хил ўй кечаётганлиги: тезроқ кўнгирак чалинсаю, синфдан чиқсак. Гўё бизни бу ҳолдан олиб чиқувчи бирдан-бир нашот шу — кўнгирак. Елкамизни босиб турган оғир тошдан кутулишни истардик.

Ўша кунни ўтириб-ўтирилмадик. Дарс қачон ва қандай яқунланганини ҳам эслолмайман. Ёдимда қолгани шу эдики, қирарда тарқоқ ўқувчилар, чиқарда бир бутунга айланган эдик. Гувоҳи бўлганларимиз қалбимизнинг тубида мудраб ётган туйғуларни уйғотган, кечганига ерга урса қўкка сапчийдиган, шўх-шаллод ўқувчилар энди ўзимизга ўхшамай қолгандик. Йўқ! Биз ўзимиз ҳақимизда эшитган таърифлардайдй кулоқсиз эмас ёки қаттиқ гап эшитавериб, этимиз ҳам қотиб кетмаган экан. Шунча йилдан бери синф раҳбарга эмас, ишончга муҳтож бўлган эканмиз асли.

Зилоланинг зилол орзулари

Болаларнинг спорт билан шуғулланиб, ажойиб натижаларни кўлга киритаётганига бир севинсак, жисмоний машғулотларга ошно бўлиб, ўз саломатлигини мустахкамлаётганига икки қарра қувонамиз. Бугун юртимиздаги ҳар тўрт ошладан бирида чемпион улгаймоқда.

— Қизимиз Зилола болалигида тез-тез шомлаб қолар, шифокорларга мурожаат қилсак, «Болангизнинг иммунитетини паст, организмнинг касалликлар билан курашувчанлиги суст», дерди, — дейди уй бекаси Камола Жўраева. — Кейин спортга бердик. Сергели туманидаги Болалар ва ўсмирлар спорт мактабига олиб бордим. 6 ёшли Зилола ўша вақтда спорт турлари ҳақида ҳали тўла тушунчага эга эмасди. Шу боис бир-иккита спорт тўғрақларини биргаликда кузатдик. Биласизми, қизим бироз тортинчоқ, кўпчилик орасида ўзини ноқулай ҳис этарди. Ана шу хислатлари туфайли диққатнафас бўлиб «Ойижон, юринг, бу ердан кета қолайлик», деса керак, деб турганимда, йўқ, юзи ёришиб «Гимнастика билан шуғуллансам майлими?», деди. Хурсанд бўлиб кетдим. Чунки бола ота-онасига ёққани билан эмас, ўзи хоҳлаган спорт тури билан шу-

Qizlar sporti

гулланиши муҳим. Зилола оилада ёлғиз фарзанд. Кўпчилик ота-оналар ёлғиз фарзандини, бунинг устига қизини ҳаддан ташқари авайлаб, спорт тўғраги туғул, мактабга катнашини ҳам чеклаб қўйди. Аммо Тўлқин ва Камола Жўраевларнинг бу борада ўзгача фикри, ўз фикри бор. Бу хислат ген орқали уларнинг фарзандига ҳам юққан экан — эндигина 10 ёшга қадам кўраётган қизалоқ озроқ гимнастика билан шуғулланганч, спорт ва жисмоний тарбияга ички иштиёқ сезди. Қизлар, одатда, қўғирчоғини еру кўкка ишонмайди. Спорт Зилола учун аввалгига овунчоқ ўрнини босди. Кейин кун давомида қиладиган асосий юмушларидан бирига айланди. Унинг енгил ҳаракатлари, гимнастика машқ-қонликлари завқ ҳамда чак-қонлик билан баҳараётганини кузатган тажриба-

ли мураббий Ислом Раҳмонов ўзбек жанг санъати билан шуғулланишни тавсия қилди. Қолаверса, гимнастика машғулотларини тезлик билан туғатиб, Зилоланинг ўзи ҳам залнинг бир четини да шуғулланаётган ўзбек жанг санъати тўғраги аъзоларининг ҳаракатларини кўз усмай томоша қиларди. Буни пайқаган гимнастика бўйича мураббийлари бир неча бор онасига арз ҳам қилишган. Аммо болаларнинг қизиқишини чеклаб бўлармиди?! Ёш яққақурашчи қиз, мана, 4 йилдан буён ўзбек жанг санъати билан шуғулланаёпти. Ушбу миллий спорт турини қийналмай ўзлаштиришида гимнастика билан шуғуллангани кўл келмоқда. — Шу пайтгача ўзбек жанг санъати бўйича бир қанча мусобақаларда қатнашдим, — деди пойтахтимиздаги 317-мактаб ўқувчиси 3.Жўраева. — Устозларимдан олган билим ва тажрибадан фойдаланиб, ўз вазн тоифадада уч қарра Ўзбекистон чемпиони бўлдим. Бу, албатта, ютуқларимнинг бошланishi. Келажақда дзюдо билан шуғулланиб, қитъа, жаҳон чемпионатлари ва олимпиадада

иштирок этишини истаймани. Ана ўшанда юксак шохсупаларга кўтарилиб, дунё ахли юртимиз мадҳиясига такрор-такрор жўр бўлишига ҳисса қўсам, дейман. Лекин бунинг учун жуда кўп меҳнат қилишим, ўз устимда тинимсиз ишлашим керак. Ҳа, оилада спортга бўлган муносабат ижобий бўлса, фарзандларнинг гавдаси ҳам тик, тили ҳам бурро бўлади. Зилола, таъбир жоиз бўлса, ана шундай спортсевар оилада улгаймоқда. Демак, унинг исмига монанд зилол орзулари албатта ушалади.

Зоҳиджон ХОЛОВ, «Ma'rifat» муҳбири

«ЮВЕ» — АЙБСИЗ АЙБДОР

Хабарингиз бор, Италиянинг «Ювентус» клуби 2005-2006 йилги мавсумда мамлакат чемпионлигини кўлга киритган, бироқ кўп ўтмай «Келишилган ўйинлар» можароси туфайли, соvrин олиб қўйилган.

«L'Unione Sarda» газетасида ёзилишича, бош соvrиннинг «Ювентус»дан «Интер»га ўтказилиши нотўғри қарор бўлгани ҳақида айнан мазкур ишлар бўйича шуғулланган соvбек прокурор Карло Порчедду интервью берган. Карлонинг айтишича, 2006 йилги келишилган ўйинларга доир шов-шувли можароларда «Ювентус» клуби «Милан», «Фиорентина» ва «Лацио» жамоалари билан келишган, деган айблов қўйилган ҳамда «Ювентус» «В» серияга тушириб юборилганди.

— «Ювентус»нинг ўша йилги чемпионлиги бекор қилиниши ва скудетто «Интер»га тортиқ қилиб юборилиши жиддий ҳатоллик эди, — дейди Порчедду. — Чунки федерал суднинг бу борадаги далиллари етарли эмасди. Шунчаки, ўша пайтда федерацияда фавқулодда комиссар бўлиб ишлаган Гвидо Росси ўз гуруҳини тузган ва энг қизғини, улар орасида «Интер» директорлар кенгаши аъзоси ҳам бор эди. Афсуски, яқунда соvrин туринликлардан тортиб олиниб, миланликлар жамоасига берилди.

ПИРЛО ЭЛЧИ БЎЛИБ ИШЛАЙДИ

АҚШнинг «Нью-Йорк Сити» футбол клуби ярим ҳимоячиси, италиялик Андреа Пирло ўз фаолиятини яқунлаб, «Ювентус» жамоасида элчи бўлиб ишлашини маълум қилди.

«Football Italia» порталида келтирилишича, 37 ёшли футболчи туринликлар билан оғзаки келишувга эришган. Бу расман кўчга кириши учун Пирло спортчилик фаолиятини яқунлаб, «Юве»га келиши керак, холос.

Маълумки, Пирло ўз вақтида Италиянинг «Интер», «Милан» ва «Ювентус» клублари шарафини ҳимоя қилган.

ЛАУРА РЕКОРД ЎРНАТДИ

Таниқли немис биатлончиси Лаура Дальмайер Австриянинг Хоффильцен шаҳрида бўлиб ўтган масс-старта биринчи ўринни эгаллади, дея хабар берди «Лента» манбаси.

У дам олиш кўни ўтказилган пойгада белгиланган 12,5 километрни 33 дақиқаю 13,8 сонияда босиб ўтди. Эътиборлиси, бирор марта ўқи хато кетмади. Шу тариха, Дальмайер жаҳон чемпионатларидаги еттинчи, Хоффильцендаги бешинчи олтин медалини кўлга киритди. Кумуш медалга америкалик Сьюзен Данкли сазовор бўлди. Кўчли уқлични фин спортчиси Кайса Мякярйнен «тўлдирди».

17 февралда Дальмайер жаҳон чемпионатларида кетмакет кўлга киритган медаллари сони бўйича рекорд ўрнатганди.

БЕШИНЧИ ВАЗН

Бокс бўйича тўрт вазн (-72,6 кг, -76,2 кг, -79,38 кг ва суперогир) тоифасида соvбек жаҳон чемпиони Рой Жонс Жаҳон бокс федерацияси (WBF) талқинига кўра, дунёнинг энг яхши чармқўлқоп соvхиби, дея эътироф этилди.

«ТАСС»да қайд этилишича, Вилмингтон шахри (Делавэр)да у +91 кг вазн тоифасида канадалик Бобби Гангга қарши рингга кўтарилган. 12 раундга мўлжалланган муштлашувнинг 8-раундда Жонс рақибини техник нокаутга учратиб, галабага эришди.

Шундан кейин 48 ёшли боксчи Жонснинг галабалари сони 65 тага етди (47 нокаут, тўққиз мағлубият).

З.ХОЛОВ тайёрлади.

Моҳинур Осиё чемпионатига боради

«Қамолот» шахмат тахтаси» анъанавий турнири кўлаб истеоддорлар кашф этилишига замин яратибгани сир эмас. Хусусан, Бувайда туманида ўтказилган мазкур мусобақаларда ҳам бир қатор истебодди ёшлар аниқланди.

Улардан бири Моҳинур Эргашева 2009 йилда тузилган. Эътиборлиси, у шахмат сирларини онаси Дилфарўз Кўрғоновадан ўрганган. Тажрибали мураббий айни пайтда туман болалар ва ўсмирлар спорт мактабига ўқувчиларга шахмат ва шашкадан сабоқ бермоқда. Онасига эргашиб спорт мактабига бориб, опа-акаларнинг завқ билан

шахмат ўйнаётганини кўрган Моҳинур шахмат билан янада жиддий шуғуллана бошлади.

5 ёшидан турли мусобақаларда иштирок этиб келаётган қизалоқ 6 ёшида «Қамолот» шахмат тахтаси» вилоят босқичида 2-ўринни эгаллаган бўлса, 2016 йилда республика босқичида 4-ўринга қўтарилди. 2017 йил ҳам Моҳинур

учун омадли бошланди. У республикада беш нафар кўчли шахматчи қаторида Тошкентда ўтказилгандан Осиё чемпионати йўлланмасини кўлга киритди.

Тумандаги 16-умумтаълим мактабининг 1-синфида ўқиётган Моҳинурнинг ёрқин галабалари ҳали олданда. Бу борада унга онаси, шунингдек, тажрибали устозлари Фуломжон Имомов ва Абдужалил Султонов ҳар томонлама кўмак бермоқда.

Шарифа МАДРАҲИМОВА

Халқ ўйинлари — маданий меросимиз

Ёш авлоднинг маънан етук ва руҳан тетик бўлиб воғга етишида жисмоний тарбия ва спортнинг ўрни катта. Шу боис мактабларимизда жисмоний тарбия дарслари сифатини оширишга катта эътибор берилмоқда.

Бизнинг мактабда ҳам бу борада ҳавас қилса арзиғулик шароит мавжуд. Жисмоний тарбия дарсларимизни ушбу имкониятлардан фойдаланиб, кўпроқ амалиёт билан уйғунлаштирган ҳолда олиб борамиз. Бу дарсларимиз янада мазмунли ва мароқли ўтишини таъминлайди.

Амалий машғулотларда ўқувчиларимиз назарий билимларини мустаҳкамлаш билан бирга, маҳорат ва кўникмаларини ҳам оширади. Шунингдек, турли мусоба-

қалар ва маҳорат дарсларини мунтазам олиб бориш натижасида ўғил-қизларнинг спортдаги ютуқлари сони ҳам ошаёпти.

Ҳар бир ўқувчи учун «Умид ниҳоллари» спорт мусобақасида иштирок этиш орзу. Бундан ташқари, мактабимизда қизлар спортга ҳам ривожланмоқда. Қўл тўпи ва мини футбол бўйича қизлар жамоамиз кўплаб мусобақаларда вилоятда соvrинли ўринларни эгаллаёпти.

Қувонарлиси, мактабимизда анъанавий спорт турлари билан бирга халқ ўйинларини ўргатишга ҳам алоҳида эътибор берилмоқда. Ўқувчиларнинг қизиқишига қараб бу борада машғулотлар ташкил этилаёпти. Хусусан, қизларимиз ҳалпақтош, қочар тўп каби ҳаракатли ўйинларни мириқиб ўйнайди. Ўсмирларимиз ўртасида чиллак, эшакминди каби ўйинлар бўйича ҳам мусобақалар ташкил этилмоқда.

Маълумки, бундай ўйинлар бир пайтлар байрам ва сайилларда ёки маълум бир саналарда ўйналган. Энди ёшларимиз орасида ота-

боболаримиз севиб ўйнаган ўйинларни тарғиб этишга ҳамма шароит муҳайё. Бу ўйинларни ўрганиш учун нурунийларимиз ўзларининг маслаҳат кўрсатмаларини бераётгани тўғрагимиз янада самарали ишлашига асос бўлаёпти.

Ҳа, халқ ўйинлари маданий меросимизнинг ажралмас қисми. Уни асраб-авайлаш, ривожлантириш биз мураббийларнинг вазифамиз, бурчимиздир.

Дилшод ХУДОЙБЕРДИЕВ, Зомин туманидаги 68-мактабининг жисмоний тарбия фани ўқитувчиси

МИЛЛИЙ СПОРТ ОММАЛАШМОҚДА

Мамлакатимизда ёш авлодни спортга кенг жалб этишга қаратилаётган алоҳида эътибор самарасида ўзбек жанг санъати ёшлар ўртасида тобора оммалашмоқда.

Жиззах тумани транспорт ва sanoat kasb-hunar kolleji bazasida ushbu milliy sport turi бўйича ташкил этилган тўғаракда 115 нафар ўғил-қиз маҳорат оширмоқда. Ҳосилбек Жабборов, Махлиё Мелибоева, Дилшода Холмуродова, Муниса Давлатбоева, Сабрина Абдужалилова, Жавоҳир Холмуродов сингари ёш спортчилар мамлакатимиз ҳамда халқаро миқёсдаги мусобақаларда совринли ўринларни эгаллаётир.

– Ўзбек жанг санъати замирида халқимизга хос мардлик, ватанпарварлик муҳасам, – дейди мураббия Барно Қўшбоқова. – Ушбу спорт тури ёшларни жисмонан чиниқтириш билан бирга, уларда камтарлик, ҳалоллик, сабр-тоқат каби фазилатларни шакллантиради.

ЎЗА фотомухбири
Шерзод НАЗАРОВ олган суратлар.

реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон • реклама • эълон • реклама

BOLALAR ADABIYOTI + CD

O'ZBEKISTON BOLALARI VA O'SMIRLARINING ADABIY-BADIIY JURNALI

Азиз муштарий! 2017 йил — Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йили барчамизга муборак бўлсин! Сиз йил давомида фарзандларингиз билан турли қизиқарли руҳларда ўзбек ва жаҳон адабиёти намуналарини ўқиб, завқ олмақчимисиз? Ижодкор болаларга эркин манбалар излаясизми? Гўзал миллий қўшиқларимизнинг матни билан танишиб, мусиқасини тингламоқчимисиз? Фарзандларингиз мутолаа воситасида инглиз тилини ўрганишини истайсизми? Замонавий инсон сифатида хонадонингизда «мушқий журнал» жаранг сочиб туриши сизга қизиқми? Унда «Болалар адабиёти» журнаliga обуна бўлишга шошилинг! Унутманг: «Болалар адабиёти» — орзу-ниятларингиз калити!

ОБУНА ИНДЕКСИ:

1282

ОБУНА ДАВОМ ЭТМОҚДА

Журнал ойда бир марга нашр этилади.
Маълумот учун телефон: +99894 647-28-23

www.kitob.uz

@bolalar_adabiyoti

Ma'rifat

ТА'СИС
ЕТУВЧИЛАР:

О'zbekiston Xalq ta'limi vazirligi,
О'zbekiston Oliy va o'rta maxsus
ta'lim vazirligi, О'zbekiston
Ta'lim, fan va madaniyat
xodimlari kasaba uyushmasi
Respublika kengashi.

Бoш муҳаррир Абдусамат РАҲИМОВ

Газета О'zbekiston Matbuot va axborot agentligida
2006-yil 22-dekabrda 0067-raqam bilan ro'yxatga
olingan. Indeks: 149, 150. Г-215. Tiraj: 58723.
Hajmi 4 bosma taboq. Ofset usulida bosilgan,
qog'oz bichimi A-3. Bahosi sotuvda erkin narxda.

ТЕЛЕФОНЛАР:

qabulxona — 233-50-55;
kotihiyat — 233-99-15;
reklama va marketing bo'limi —
233-42-92(faks), 236-54-17.

ISSN 2010-6416

«Ma'rifat»dan
materiallarni ko'chirib
bosish tahririyat
ruxsati bilan amalga
oshirilishi shart.

Tahririyatga kelgan
qo'lyozmalar taqrig
qilinmaydi va muallifga
qaytarilmaydi.

«Sharq» nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosmaxonasi.
Korxonada manzili: Buyuk Turon ko'chasi, 41-uy.

О'ЗА yakuni — 23.59 Topshirildi — 01.59

MANZILIMIZ:

100083, Toshkent shahri,
Matbuotchilar ko'chasi, 32-uy.
Web-site: www.marifat.uz

Dizaynerlar:
Malohat TOSHOVA, Faxriddin RAHIMOV.
Navbatchi muharrir:
Zohidjon XOLOV.
Navbatchi:
Bobomurod XUDOYBERDIYEV.

1 2 3 5 6